

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Проект "ГРАЖДАНСКИ ПРОФИЛИ НА КЛЮЧОВИ ИНСТИТУЦИИ",
финансиран от Оперативна програма "Добро управление", Договор № BG05SFOP001-2.025-0230-C01/25.8.2022 г.

ДОКЛАД ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ДЕЙНОСТ 1: СЪЗДАВАНЕ НА КОМПЛЕКСНА АНАЛИТИЧНА РАМКА ЗА ИЗМЕРВАНЕ НА ОСНОВНИ КОМПОНЕНТИ, ОПРЕДЕЛЯЩИ ЕФЕКТИВНОСТТА И ЕФИКАСНОСТТА НА ПУБЛИЧНИ ИНСТИТУЦИИ

"КОМПЛЕКСНА АНАЛИТИЧНА РАМКА ЗА ИЗМЕРВАНЕ НА ОСНОВНИ КОМПОНЕНТИ, ОПРЕДЕЛЯЩИ ЕФЕКТИВНОСТТА И ЕФИКАСНОСТТА НА ПУБЛИЧНИ ИНСТИТУЦИИ"

Център за
Модеризиране
на Политики

Този документ е създаден в рамките на проект "ГРАЖДАНСКИ ПРОФИЛИ НА КЛЮЧОВИ ИНСТИТУЦИИ",
договор № BG05SFOP001-2.025-0230-C01/25.8.2022 г., финансиран от Оперативна програма "Добро управление"

наименование:	Комплексна аналитична рамка за измерване на основни компоненти, определящи ефективността и ефикасността на публични институции	
тип:	методически документ	
описание/обхват:	Документът е изготвен в рамките на изпълнението на <i>дейност 1: Създаване на комплексна аналитична рамка за измерване на основни компоненти, определящи ефективността и ефикасността на публични институции</i> и представлява част от резултатите от изпълнението на дейността.	
ръководител:	Явор Марков	
дата на създаване:	05/12/2022 г.	
актуална дата:	30/04/2023 г.	
Версия:	1.00	
статус:	☒ краен резултат	☒ окончателен
разпространение:	☒ публично разпространение	☒ публикация на целия текст

Настоящият документ е изготвен от съвместен екип на фондация **ПРИЗМА-АИ**, и партньорите **Център за модернизирание на политики** и **Център за имиграция и интеграция** в изпълнение на проект: **"ГРАЖДАНСКИ ПРОФИЛИ НА КЛЮЧОВИ ИНСТИТУЦИИ"**, договор № BG05SFOP001-2.025-0230-C01/25.08.2022 г., финансиран от Оперативна програма "Добро управление", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Заклученията и тълкуванията, които се съдържат в настоящия документ, представляват експертното мнение на експертите на фондация ПРИЗМА-АИ, Центъра за модернизирание на политики и Центъра за имиграция и интеграция и по никакъв начин не следва да се приемат като становище или официална позиция на Европейския съюз или на Управляващия орган на Оперативна програма "Добро управление".

СЪДЪРЖАНИЕ

ОБЩА РАМКА НА ПРОЕКТА 9

I. ВЪВЕДЕНИЕ 11

1. Предмет и обхват на проекта..... 11
2. Цели на проекта 12
3. Очаквани резултати 13
4. Предназначение на настоящия доклад 14
  - 4.1. Задачи за изпълнение на дейност 1..... 14
  - 4.2. Съдържание на доклада..... 17
  - 4.3. Ограничения..... 19

КОМПЛЕКСНА АНАЛИТИЧНА РАМКА ЗА ИЗМЕРВАНЕ НА ОСНОВНИ КОМПОНЕНТИ, ОПРЕДЕЛЯЩИ ЕФЕКТИВНОСТТА И ЕФИКАСНОСТТА НА ПУБЛИЧНИ ИНСТИТУЦИИ 21

II. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ 23

1. Рамка за създаване на граждански профили на публични институции 23
2. Понятия и термини 25

III. ОСНОВНИ КОМПОНЕНТИ, ОПРЕДЕЛЯЩИ ЕФЕКТИВНОСТТА И ЕФИКАСНОСТТА НА ПУБЛИЧНИ ИНСТИТУЦИИ 31

1. Общ модел на "граждански профил" на публична институция ...31
2. Компонент 1: Институционална организация (профил) 45
  - 2.1. Обща рамка..... 45
  - 2.2. Институционални характеристики 49
  - 2.3. Друга институционална информация 58
  - 2.4. Информация за персонала 58
  - 2.5. Публичност на дейността..... 59
3. Компонент 2: Области на компетентност 70
  - 3.1. Обща рамка..... 70
  - 3.2. Области на компетентност.....72
  - 3.3. Класификация на функциите в административната система .. 74
  - 3.4. Администрирани услуги и режими..... 76
4. Компонент 3: Екологичен отпечатък (зелена администрация) .. 80
  - 4.1. Обща рамка..... 80
  - 4.2. Ключови екологични аспекти за публичните институции..... 89

4.3. Общи показатели за екологосъобразност на публични институции.....	90
4.4. Специфични показатели за екологосъобразност на териториални публични институции.....	104
IV. Процедура за изготвяне на "граждански профили"	124
1. Процедура за изготвяне на "граждански профили"	124
2. Основни стъпки	125
ПРЕПОРЪКИ	129
V. ПРЕПОРЪКИ за повишаване на ефективността и ефикасността на публичните институции.....	130
1. Хоризонтални публични източници на информация.....	130
2. Ресурсно осигуряване и резултатност от дейността, услуги/режими	137
3. По-зелена администрация	139
VI. ПРЕПОРЪКИ за повишаване на ефективността и ефикасността на териториални публични институции	142
VII. Препоръки/предложения от общ характер за повишаване на ефективността на публични институции по отношение на околната среда	147
ПРИЛОЖЕНИЯ	150
Приложение № 1: Списък на изследваните централни административни структури.....	152
Приложение № 2: Списък на изследваните териториални административни структури	154

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИ И ГРАФИКИ

Таблица 1.	Общ модел на "граждански профил" на публична институция.....	31
Таблица 2.	Характеристики на информацията за изготвяне на "граждански профил" на публична институция.....	39
Таблица 3.	Класификатори на информация и типове данни по компонент 1: Институционална организация.....	46
Таблица 4.	Критерии за оценка на съответствието на основните централни административни структури, според модела, определен в Закона за администрацията.....	53
Таблица 5.	Критерии за оценка на съответствието на централни административни структури, които имат функции във връзка с осъществяването на изпълнителната власт – чл. 36 от Закона за администрацията.....	55
Таблица 6:	Методики за дизайн на потребителски интерфейс е на Nilsen Norman Group.....	61
Таблица 7.	Класификатори на информация и типове данни по компонент 2: Области на компетентност.....	71
Таблица 8.	Основни области на политиките.....	72
Таблица 9.	Класификация на основните функции.....	74
Таблица 10.	Класификатори на информация и типове данни по компонент 3: Екологичен отпечатък (зелена администрация).....	81
Таблица 11.	Принципи за отчитане и докладване на ПГ.....	84
Таблица 12.	Приложима рамка за определяне на степента на екологосъобразност на функционирането на публични институции.....	91
Таблица 13.	Показатели за оценка на потреблението на енергия.....	91
Таблица 14.	Изчисление на показатели за потребление на енергия.....	94
Таблица 15.	Рамка за определяне на степента на екологосъобразност на функционирането на териториални (местни) публични институции.....	104
Таблица 16.	Препоръки за повишаване на ефективността и ефикасността на централни публични институции – хоризонтални публични източници на информация.....	130
Таблица 17.	Препоръки за по-екологосъобразно функциониране на териториални (местни) публични институции.....	142

Графика 1.	Графично представяне на съответствието между актуалното състояние на конкретна публична институция и модела, определен в Закона за администрацията	57
Графика 2.	Основни области на политиките, осъществявани от изпълнителната власт	74
Графика 3.	Обхват и видове на източниците на емисии на парникови газове.....	84
Графика 4.	Процедура за изготвяне на "граждански профили".....	124

СЪКРАЩЕНИЯ

КРБ	Конституция на Република България
АМС	Администрация на Министерския съвет
АР	Административен регистър
ДА	държавна агенция
ДВ	Държавен вестник
ДК	държавна комисия
ЕОП	екологосъобразни обществени поръчки
ЕПРВ	еквивалент на пълно работно време
ЗА	Закон за администрацията
ЗДСл	Закон за държавния служител
ИА	изпълнителна агенция
КТ	Кодекс на труда
КС	Конституционен съд на Република България
МС	Министерски съвет на Република България
МВНР	Министерство на външните работи
МВР	Министерство на вътрешните работи
МЕУ	Министерство на електронното управление
МЕ	Министерство на енергетиката
МЗг	Министерство на здравеопазването
МЗ (МЗХГ)	Министерство на земеделието (до декември 2021 г. Министерство на земеделието, храните и горите)
МИИ (МИ)	Министерство на икономиката и индустрията (до декември 2021 г. Министерство на икономиката)
МИР	Министерство на иновациите и растежа
МК	Министерство на културата

ММС	Министерство на младежта и спорта
МОН	Министерство на образованието и науката
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МО	Министерство на отбраната
МП	Министерство на правосъдието
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МТС (МТИТС)	Министерство на транспорта и съобщенията (до декември 2021 г. Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията)
МТСП	Министерство на труда и социалната политика
МТ	Министерство на туризма
МФ	Министерство на финансите
НС	Народно събрание на Република България
ПМС	Постановление на Министерския съвет
ПРБ	първостепенен разпоредител с бюджет
ВРБ	второстепенен разпоредител с бюджет
РМС	Решение на Министерския съвет
РНС	Решение на Народното събрание
РКС	Решение на Конституционния съд
СТА	специализирани териториални администрации
ЮЛ	юридическо лице

ОБЩА РАМКА НА ПРОЕКТА

I. ВЪВЕДЕНИЕ

1. Предмет и обхват на проекта

Проектът **"ГРАЖДАНСКИ ПРОФИЛИ НА КЛЮЧОВИ ИНСТИТУЦИИ"** е инициатива насочена към увеличаване на информираността и ангажираността на гражданите и гражданските организации за функционирането на публичните институции в условията на ускореното глобално развитие и ангажиментите, с които Европа и България адресират актуалните предизвикателства, свързани с мерките за ускорен преход към регенеративен модел на растеж, напредък към отговорно потребление на ограничените ресурси, намален екологичен отпечатък и по-висока повторна употреба на материали. В контекста на държавното управление това означава прилагане на механизми за цялостно екологично функциониране на публичните институции.

Обхватът на тази инициатива включва осигуряване на достъпна и надеждна информация за гражданите и гражданските организации за функционирането на публичните институции, както и за усилията за повишаване на тяхната ефективност и ефикасност, по-конкретно тези свързани с модернизацията на институционалната и функционалната организация, както и прехода им към цялостно екологично функциониране.

Изпълнението на проекта е организирано в две основни дейности:

- **Дейност 1:** Създаване на комплексна аналитична рамка за измерване на основни компоненти, определящи ефективността и ефикасността на публични институции (Д1);
- **Дейност 2:** Създаване на граждански профили на ключови публични институции и осъществяване на мониторинг на мерките за тяхната модернизация (Д2).

Проучванията в рамките на **дейност 1** включват детайлен преглед и анализ по всеки основен компонент, определящ ефективността и ефикасността на публични институции, от гледна точка на прозрачността на публичните институции и информираността на гражданите, с цел установяване на набор от показатели, въз основа на които ще бъдат създадени демонстрационни **граждански профили** на ключови публични институции.

2. Цели на проекта

Общата цел на инициативата е: увеличаване на информираността и ангажираността на гражданите и гражданските организации за функционирането на публичните институции, както и създаване на комплексна аналитична рамка за измерване на основни компоненти, определящи тяхната ефективност – институционална организация, области на компетентност и екологичен отпечатък.

Постигането на целта ще бъде осъществено чрез създаване на граждански профили на ключови публични институции, включващи три основни компонента: достъпна и разбираема институционална информация; области на компетентност (вкл. предоставяни услуги); и екологичен отпечатък.

Конкретните цели са:

- **Цел 1:** Формулиране на методическа рамка за създаване на граждански профили на публични институции, включваща техните основни характеристики, свързани с откритостта и отговорността на осъществяваните политики – постигането на тази цел ще се осъществи с изпълнението на задачите включени в **дейност 1**.

- **Цел 2:** Създаване на граждански профили на ключови публични институции – централни, териториални администрации (най-малко 10 централни и 10 териториални администрации) – постигането на тази конкретна цел ще се осъществи с изпълнението на задачите включени в [дейност 2](#).
- **Цел 3:** Осъществяване на мониторинг на мерките, свързани с модернизацията на публичните институции – институционална и функционална организация, както и прехода им към цялостно екологично функциониране – постигането на тази цел ще се осъществи с изпълнението на задачите включени в [дейност 2](#).

3. Очаквани резултати

Основните резултати от проекта ще бъдат осигуряване на достъпна и надеждна информация за гражданите и гражданските организации за функционирането на публичните институции, както и за усилията за повишаване на ефективността и ефикасността на публичните институции, по-конкретно тези свързани с тяхната модернизация – институционална и функционална организация, както и прехода им към цялостно екологично функциониране.

Създадените **граждански профили** на ключови публични институции и резултатите от мониторинга на мерките за тяхната модернизация ще бъдат структурирано представени на специализирания сайт <http://e-government.bg>.

Разработената аналитична рамка за измерване на основни компоненти, определящи ефективността и ефикасността на публични институции е предоставена като пакет препоръки към съответните органи, на основание чл. 107 и сл. от Административнопроцесуалния кодекс, за реакция, както и ще бъдат предоставени на вниманието на граждански и бизнес

организации за становища. В процеса на изпълнение на **дейност 2**, изготвените граждански профили ще бъдат консултирани със съответните администрации, с оглед представяне на необходимата информация.

Окончателният доклад по проекта ще отразява изразените мнения на съответните администрации.

Проектът допринася за изпълнение на цел 2 на приоритетната ос на ОПДУ: "**Открито и отговорно управление**".

4. Предназначение на настоящия доклад

Настоящият доклад представя изпълнението на планираните дейности и задачи, съгласно проектното предложение и актуализирания график на дейностите. Докладът представя изпълнението на **дейност 1**, както и постигнатите резултати.

4.1. Задачи за изпълнение на дейност 1

Общата продължителност на **дейност 1**, съгласно актуализирания график¹ е планирана за 8 месеца. Изпълнението на **дейност 1** е планирано и осъществено в три етапа, а работата по етапи е разпределена както следва:

→ **етап 1 – три месеца** (25.08 – 30.11.2022 г.) и включва следните задачи:

- Определяне на обхвата на приложимите източници на информация;
- Общ институционален модел на администрацията в Република България;
- Определяне на критерии за избор на централни и териториални администрации;

¹ Графикът за изпълнение на проекта е актуализиран, съобразно изискването в административния договор "всички дейности да бъдат изпълнени до 31 декември 2023 г.

- Избор на най-малко **20 централни администрации**, за които ще бъде направен анализ на състоянието;
  - Избор на най-малко **25 териториални администрации**, за които ще бъде направен анализ на състоянието.
  - Събиране на информация за избраните публични институции, за които е изготвен анализа;
  - Анализ на състоянието на избраните централни администрации: институционална организация; области на компетентност; екологичен отпечатък.
  - Анализ на състоянието на избраните териториални администрации: институционална организация; области на компетентност; екологичен отпечатък.
  - Изготвяне на аналитичен доклад – анализ на ефективността и ефикасността на избрани централни администрации (част 1);
  - Изготвяне на аналитичен доклад – анализ на ефективността и ефикасността на избрани териториални администрации (част 2).
- **етап 2 – гва месеца** (01.12.2022 – 31.01.2023 г.) и включва следните задачи:
- Анализ на механизмите за откритост и отговорност в публичната администрация;
  - Преглед на нормативната уредба, регламентираща организационна рамка на публичната администрация;
  - Преглед на актуални инициативи за модернизация на централни институции;
  - Преглед на актуални инициативи за модернизация на териториални институции;

- Идентифициране на стратегически и програмни документи, свързани с модернизацията на българската администрация;
- Презлед на стратегически и програмни документи, свързани с модернизацията на българската администрация: институционална организация; области на компетентност; екологичен отпечатък.

→ **етап 3 – три месеца** (01.02 – 30.04.2023 г.) и включва следните задачи:

- Дефиниране на конкретните критерии (показатели), определящи ефективността и ефикасността на публичните институции;
- Дефиниране на аналитична рамка за измерване на основни компоненти, определящи ефективността и ефикасността на публични институции;
- Изготвяне и оформяне на аналитичната рамка за измерване на основни компоненти, определящи ефективността и ефикасността на публични институции;
- Определяне на конкретни източници на информация и периодичност на процедурата за установяване (измерване) на основни компоненти, определящи ефективността и ефикасността на публични институции;
- Определяне на методи и техники за установяване (измерване) на параметрите на основните компоненти, определящи ефективността и ефикасността на публични институции;

- Разработване на методическа рамка за създаване на граждански профили на публични институции, включваща техните основни характеристики, свързани с откритостта и отговорността на осъществяваните политики;
- Определяне на рамка на препоръките, свързани с показателите и механизмите за мониторинг на ефективността и ефикасността на публични институции;
- Изготвяне на пакет препоръки, свързани с показателите и механизмите за мониторинг на ефективността и ефикасността на централни публични институции;
- Изготвяне на пакет препоръки, свързани с показателите и механизмите за мониторинг на ефективността и ефикасността на териториални публични институции;
- Оформяне и изпращане на препоръките до съответните адресати;
- Изготвяне на доклад за изпълнението на [гейност 1](#).

4.2. Съдържание на доклада

Настоящият документ представя крайните резултатите от изпълнението на [гейност 1](#) – Комплексна аналитична рамка за измерване на основни компоненти, определящи ефективността и ефикасността на публични институции.

Документът има следната структура:

→ Обща информация за проекта:

- Въведение
- Източници на информация;

→ Комплексна аналитична рамка за измерване на основни компоненти, определящи ефективността и ефикасността на публични институции:

- Общи положения;
- Основни компоненти, определящи ефективността и ефикасността на публични институции:
  - общ модел на "граждански профил" на публична институция;
  - компонент 1: Институционална организация;
  - компонент 2: Области на компетентност;
  - компонент 3: Екологичен отпечатък.
- Процедура за изготвяне на "граждански профили";
- Препоръки, свързани с показателите и механизмите за мониторинг на ефективността и ефикасността на публичните институции;
- Препоръки, свързани с показателите и механизмите за мониторинг на ефективността и ефикасността на териториални публични институции;
- Препоръки/предложения от общ характер за повишаване на ефективността на публични институции по отношение на околната среда.

В Приложения № 1 и № 2 към документа са представени Списък на изследваните централни административни структури и Списък на изследваните териториални административни структури.

Настоящият документ представя предвидените резултати от изпълнението на **дейност 1** от проекта – "Комплексна аналитична рамка за измерване на основни компоненти, определящи ефективността и ефикасността на публични институции".

4.3. Ограничения

Предвид широкия обхват на тематичната рамка на проекта, следва да се отчита, че фокусът на работата при проектирането на методическа рамка за създаването на демонстрационни **граждански профили**, които онагледяват възможностите за по-ефективно увеличаване на информираността и ангажираността на гражданите и гражданските организации за функционирането на публичните институции в условията на ускореното глобално развитие и ангажиментите, с които Европа и България адресират актуалните предизвикателства, свързани с мерките за ускорен преход към регенеративен модел на растеж, напредък към потребление на ограничени ресурси, намален екологичен отпечатък и по-висока повторна употреба на материали.

В този контекст методологията за създаване на демонстрационни **граждански профили** на ключови публични институции няма амбицията за изчерпателност или пълен обхват и/или актуалност на използваната информация.

КОМПЛЕКСНА АНАЛИТИЧНА РАМКА ЗА ИЗМЕРВАНЕ НА ОСНОВНИ КОМПОНЕНТИ, ОПРЕДЕЛЯЩИ ЕФЕКТИВНОСТТА И ЕФИКАСНОСТТА НА ПУБЛИЧНИ ИНСТИТУЦИИ

II. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

1. **Рамка за създаване на граждански профили на публични институции**

Настоящият документ представя изготвената **методическа рамка за създаване на граждански профили на публични институции**, включваща техните основни характеристики, свързани с откритостта и отговорността на осъществяваните политики.

Методическата рамка определя показателите и процедурата за създаване на граждански профили, които представят в динамика развитието на определени публични институции, в контекста на мерките за модернизация на българската администрация и актуалните предизвикателства пред страната.

Целта на създаването на граждански профили е увеличаване на информираността и ангажираността на гражданите и гражданските организации за функционирането на публичните институции в условията на ускореното глобално развитие и ангажиментите, с които Европа и България адресират актуалните предизвикателства, свързани с мерките за ускорен преход към регенеративен модел на растеж, напредък към потребление на ограничени ресурси, намален екологичен отпечатък и по-висока повторна употреба на материали. Важен аспект в тази връзка е и приноса на всяка отделна публична институция за постигане на целите за устойчиво развитие.

Създаването на граждански профили на ключови публични институции се базира на подход основан на данни за – демонстрационно представяне и визуализиране на съществена информация, която отразява както институционалния профил на съответната публична институция, нейната роля за

администриране на конкретни обществени процеси, така и степента на екологосъобразност на нейното функциониране.

В контекста на държавното управление това означава прилагане на механизми за цялостно екологично функциониране на публичните институции, включително мерките за осигуряване на достъпна и надеждна информация и данни, адресирани към гражданите и гражданските организации, въз основа на която те да могат да си съставят мнение за ефективността и ефикасността на институционалната и функционалната организация на публичните институции.

Според концептуалната рамка на проекта "цялостно екологично функциониране на публичните институции" включва три основни компонента:

- достъпна и разбираема институционална информация;
- области на компетентност, правомощия (вкл. предоставяни услуги); и
- екологичен отпечатък – степен на екологосъобразност на функционирането.

Всеки от тези компоненти има **самостоятелно значение** за ефективността и ефикасността на публичните институции, но разгледани **общо**, те определят тяхната стратегическа ориентация за целенасочен и съгласуван преход към неутрална по отношение на климата, ресурсно ефективна и конкурентоспособна икономика. Именно този императив е ключов за модернизацията на публичните институции.

Европейският зелен пакт² постави началото на съгласувана стратегия за неутрална по отношение на климата, ресурсно ефективна и конкурентоспособна икономика. Изпълнението на тази амбиция означава ускорен преход към регенеративен модел на растеж, напредък към потребление на ограничени ресурси, намален отпечатък и по-висока повторна употреба на материали. В контекста на държавното управление това означава прилагане на механизми за цялостно екологично функциониране на публичните институции.

2. Понятия и термини

Термините "администрация", "административна структура", "административна система" и други свързани понятия нямат изрична законова дефиниция. Тяхното съдържание най-общо се извежда от Конституцията на Република България и правната доктрина в контекста на "държавната организация" като система от обособени целеви организационни единици, чрез които държавните органи осъществяват управлението на страната.

Например според чл. 143 от КРБ "Управлението в областта се осъществява от областен управител, подпомаган от областна администрация.", т.е. администрацията е обособена организация, която подпомага експертно и технически осъществяването на правомощията на определен орган на държавната власт.

Въглероден диоксид (CO₂): естествено срещащ се газ, но също така вторичен продукт от изгаряне на изкопаеми горива като нефт, газ и въглища, изгаряне на биомаса, както и в резултат от действия, свързани с ползването на земя за различни цели, включително в селското стопанство и различни видове

² COM/2019/640 final, **Европейският зелен пакт**, Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Европейския съвет, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=CELEX:52019DC0640>

промишлени процеси (например производство на цимент). Въглеродният диоксид е основният антропогенен парников газ и е **референтен газ**, спрямо който се измерва влиянието на другите парникови газове.

Въглеродна неутралност: състояние, при което нетните въглеродни емисии, свързани с продукт или дейност, са равни на нула, след като е извършено компенсиране на емисиите, които не могат да бъдат избегнати.

Въглероден отпечатък: широко използван термин за определяне на общото количество на емисиите на CO₂ и други парникови газове, причинени пряко или косвено от икономически дейности, или са свързани с дейността на физическо лице или организация. Не съществуват задължителни правила на ЕС за изчисляване на въглеродния отпечатък.

Европейски кодекс за енергийна ефективност в центрoвете за данни: доброволен кодекс за поведение, препоръчван от ЕК за намаляване на потреблението на енергия в центрoвете за данни, както и за определяне на необходимостта от намаляване на свързаните с тяхната дейност последици за околната среда, икономиката и сигурността на енергийните доставки.

Еквивалент на пълно работно време (ЕПРВ): единица за определяне на броя на служителите, с които организацията би оперирала, в случай, че всички служители работят при пълно работно време (обикновено 8 часа на ден). Позволява изготвяне на сравнителни показатели за различни типове дейности или организации.

Екологосъобразни обществени поръчки (ЕОП): процедура, чрез която публичните органи се стремят да получат продукти, услуги и строителни работи с намалено въздействие върху околната среда през целия им жизнен цикъл, вместо продукти, услуги и

строителни работи със същата основна функция, които иначе биха били предоставени.

Емисии от производствената фаза: съгласно [Протокола за парниковите газове](#) емисиите от производствената фаза са непреки емисии на парникови газове, свързани със закупени или придобити стоки и услуги. Те се отделят до момента на получаване от докладващата организация и поради това се наричат също емисии "от лълката до изхода".

Енергийна ефективност: дадено нещо е енергийно по-ефективно, ако дава повече резултати при еднаква вложена енергия или дава същите резултати при по-малко вложена енергия. Подобряването на енергийната ефективност е начин за намаляване на потреблението на енергия или за ограничаване на ръста на потреблението на енергия.

Енергия от възобновяеми източници: определена в [Директива 2009/28/ЕО за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници](#) като енергия от възобновяеми неизкопаеми източници, а именно вятърна, слънчева, аеротермална, геотермална, хидротермална и океанска енергия, водноелектрическа енергия, биомаса, сметищен газ, газ от пречиствателни инсталации за отпадни води и биогазове.

Изменение на климата: според [Рамковата конвенция на ООН по изменение на климата](#) това означава изменение на климата, пряко или непряко свързано с човешка дейност, което променя състава на глобалната атмосфера и което се явява в допълнение към естественото вариране на климата, наблюдавано за сравними периоди от време.

Инструментарий за екологосъобразни обществени поръчки (ЕОП): Практически насоки на Генерална дирекция "Околна среда" на ЕК относно това как в тръжните документи да се включват

екологосъобразни изисквания като част от техническите спецификации, критериите за подбор и/или избор на изпълнител и клаузите за изпълнение.

Изместване на емисии: част от намалените емисии на парникови газове в държава, опитващи се да спазват задължителните ограничения, която може да се появи след прехвърляне в други държави, които не са обвързани с подобни ограничения. Например предприятията могат да преместят производството си от развитите в развиващите се страни, за да избегнат ограниченията върху емисиите.

Компенсиране на емисии: компенсирането на въглеродни емисии е механизъм, чрез който физически лица или организации компенсират своите собствени емисии на парникови газове или част от тях, плащайки за еквивалентно намаляване на емисиите на парникови газове, осъществявано другаде по света, например намаляване на емисиите, осъществявано чрез вятърни генератори, които заместват електроцентралите на въглища. Компенсациите се изчисляват спрямо базово положение, представляващо хипотетичен сценарий за това какви биха били емисиите при отсъствие на проект за намаляването им, който да генерира компенсациите на емисии.

Метод за определяне на организационния отпечатък върху околната среда (ОООС): препоръчан от ЕК метод за измерване и оповестяване на екологичните показатели в рамките на цялостния жизнен цикъл на една организация, включва отчитане на емисиите на парникови газове, но не се ограничава с това.

Намаляване на емисиите: усилия за намаляване на емисиите или повишаване на капацитета на поглъщителите на парникови газове. Примерите включват по-ефективно използване на изкопаемите горива, преминаване към енергия от възобновяеми източници, подобряване на изолацията на сградите, както и увеличаване на

поглътителите, като например горите, за да бъдат премахнати по-големи количества въглероден диоксид от атмосферата.

Парников ефект: натрупване на топлина в атмосферата в близост до повърхността на Земята (тропосферата), причинявано от емисиите на парникови газове. Както стъклените стени на един парник повишават температурата на въздуха вътре в него, така парниковият ефект загрява повърхността на планетата. Без естествения парников ефект температурата щеше да бъде по-ниската. Човешките дейности обаче са засилили в голяма степен естествения парников ефект, и са довели до глобално затопляне, водещо до изменение на климата.

Парникови газове: **въглеродният диоксид** (CO_2), **метанът** (CH_4), **двуазотният оксид** (N_2O) и **флуоровъглеродите** (HFC_s) са примери за парникови газове, които, поглъщайки слънчево лъчение, са отговорни за парниковия ефект. Като се има предвид различният им потенциал за глобално затопляне, емисиите на парникови газове обикновено се изчисляват и докладват в еквиваленти на въглероден диоксид (CO_2e).

Потенциал за глобално затопляне (ПГЗ): определя въздействието, което даден парников газ ще окаже върху глобалното затопляне за определен период от време в сравнение с въздействието на въглеродния диоксид.

Програма "Зелени сгради" (ПЗС): доброволна програма на Европейската комисия в подкрепа на икономически ефективните мерки за подобряване на енергийната ефективност и за въвеждане на възобновяеми енергийни източници в нежилищните сгради.

Протокол за парниковите газове: широко използван доброволен стандарт за изчисляване и отчитане на емисии на парникови газове, който е разработен от инициативата за протокол за парниковите газове. Тази инициатива е партньорство с участието на множество заинтересовани страни – предприятия,

неправителствени организации, правителства и др., координирано от **Института по световните ресурси**³ и **Световния бизнес съвет за устойчиво развитие**⁴.

Сграда с близко до нулево нетно потребление на енергия: определена в [Директива 2010/31/ЕО](#) относно енергийните характеристики на сградите като сграда с много добри енергийни характеристики. Необходимото количество енергия с близка до нулевата или с много ниска стойност следва да бъде произведено в значителна степен от възобновяеми източници на енергия, включително от такива, разположени на място или в близост.

Устойчиво развитие: съгласно "[Доклада Брундланг](#)" от 1987 г. за Общото събрание на ООН устойчивото развитие е развитие, което задоволява днешните нужди, без да се излага на риск способността на бъдещите поколения да посрещат собствените си нужди.

CO₂ еквивалент (CO_{2e}): универсална единица за измерване на емисиите на парникови газове, която отчита различния им потенциал за глобално затопляне.

EMAS: доброволна [Схема за управление по околна среда и оит на Европейския съюз](#). EMAS е съвместима с ISO 14001, но включва по-високи изисквания, които трябва да бъдат изпълнени за постигане на съответствие.

ISO 14001: стандарт, разработен от **Международната организация по стандартизация**, определя критериите за система за управление на околната среда и по него може да бъде да бъде извършена сертификация. Стандартът очертава рамка, която дадено дружество или организация може да следва, за да създаде ефективна система за управление на околната среда.

³ Екологична НПО със седалище във Вашингтон – World Resources Institute , <https://www.wri.org/>

⁴ Коалиция от международни компании със седалище в Женева – World Business Council For Sustainable Development, <https://www.wbcsd.org/>

III. ОСНОВНИ КОМПОНЕНТИ, ОПРЕДЕЛЯЩИ ЕФЕКТИВНОСТТА И ЕФИКАСНОСТТА НА ПУБЛИЧНИ ИНСТИТУЦИИ

1. Общ модел на "граждански профил" на публична институция

Според концептуалната рамка на проекта "цялостно екологично функциониране на публичните институции" включва три основни компонента:

- **компонент 1: Институционална информация (профил)** – достъпна и разбираема институционална информация;
- **компонент 2: Компетентност** – области на компетентност, правомощия (вкл. предоставяни услуги); и
- **компонент 3: Екологичен отпечатък (зелена администрация)** – управление на ресурсите за функционирането на съответната администрация.

Въз основа на направения анализ е разработен общ модел на "граждански профил" на публична институция, чийто модел е представен в таблицата.

Таблица 1. Общ модел на "граждански профил" на публична институция

компонент	основни елементи	показатели, информация/данни
институционален профил	обща информация	<ul style="list-style-type: none"> – наименование – ръководен орган – мисия – статут – година на създаване – правоприемство – история

компонент	основни елементи	показатели, информация/данни
	ръководство	<ul style="list-style-type: none"> – ръководство – политически кабинет
	нормативна уредба	<ul style="list-style-type: none"> – акт за създаване – актуален устройствен акт – актове на ръководния орган
	структура на администрацията	<ul style="list-style-type: none"> – органограма – основни структурни звена в общата администрация – основни структурни звена в специализираната администрация
	численост на персонала	<ul style="list-style-type: none"> – обща щатна численост – статут – по ЗДСл, КТ, ЗМВР, ЗО, др.
	тип разпоредител с бюджет	<ul style="list-style-type: none"> – ПРБ – първостепенен разпоредител с бюджет – ВРБ – второстепенен разпоредител с бюджет – РБПНС – разпоредител с бюджет от по-ниска степен
	отчетност	<ul style="list-style-type: none"> – доклад за състоянието на администрацията
	официална интернет страница	[адрес в интернет]
	политики за информирание (от официална интернет страница)	<ul style="list-style-type: none"> – редакционна политика – политика за защита на личните данни – декларация за достъпност – правна информация

компонент	основни елементи	показатели, информация/данни
	достъп до информация	[данни, описание] – брой заявления – брой решения за предоставяне на достъп – брой решения за предоставяне на частичен достъп – брой откази
Функционален профил	области на политиката	[класификатор – ЕБК, КОФОГ]
	правомощия	[класификатор, описание]
	основни функции	[класификатор, описание]
	бюджет	[данни за приходи, разходи, в т.ч. за поне 3 години]
	видове услуги	[данни, описание] – брой услуги за година (поне 3 години)
	видове регулаторни режими	[данни, описание] – брой режими (поне 3 години)
	е-административни услуги/режими	[данни, описание] – брой услуги (поне 3 години) – брой режими (поне 3 години)

компонент	основни елементи	показатели, информация/данни
екологичен отпечатък (зелена администрация)	приоритетен сектор за "Зеления преход	[описание]
		– ДА/НЕ
	оценка на въздействието – екологични аспекти	[данни, описание]
		– брой за година
		– качество [класификатор]
	зелени обществени поръчки	[описание]
		– брой за година (поне 3 години)
		– дял от всички – динамика (поне 3 години)
	ползване на ресурси	– електроенергия
		– вода
– хартия		
– консумативи		
специфични мерки или инициативи, свързани с "позеленяване"	[описание]	
	[оценка]	

Въз основа на посочените данни са определени следните **индикатори** за ефективността и ефикасността на съответната институция, както следва:

- **институционална ефективност** – представя съответствието на институционалния профил на публичната институция спрямо нормативната уредба;
- **функционална ефективност** – представя количествена информация за резултатите от дейността на съответната публична институция, включително когато

е налична съответната информация – динамиката на данните за определен период от време (напр. 3 години);

- **ефикасност на изпълнението** – представя съотношение между разходите (бюджета) на съответната публична институция и количествените данни за резултатите от дейността, включително когато е налична съответната информация – динамиката на данните за определен период от време (напр. 3 години);
- **екологосъобразност на публични институции (зелена администрация)** – представя данни, свързани с начините за управление на ресурсите и мерките за ограничаване на въздействието върху околната среда, разгледани в две направления:
  - ресурси за функциониране на съответната публична институция:
    - ▶ потребление на енергия;
    - ▶ потребление на вода;
    - ▶ образуване на отпадъци;
    - ▶ използване на хартия и консумативи;
    - ▶ служебни пътувания [и пътувания до работното място];
    - ▶ организиране на срещи и събития;
    - ▶ включване на екологични критерии при провеждане на процедури за възлагане на обществени поръчки.
  - политики и мерки, насочени към икономическата и социалната среда, осъществявани от съответната публична институция, съобразно нейните конкретни компетентности, като например:

- ▶ обща индикатори: а) насърчаване на отговорно и екологосъобразно потребление на ресурси (на гражданите на определена територия и/или на икономическите субекти в конкретен сектор); б) екологично образование и информация за гражданите и предприятията; в) енергийни характеристики на обществените сгради; г) роля на публичния сектор като водещ пример; и др.;
- ▶ специфични индикатори: а) управление на качеството на атмосферния въздух и шума; управление на отпадъците; б) насочване на потреблението на енергия (на конкретна територия или в конкретен сектор); в) управление на мобилността и/или обществения транспорт; г) планиране на земеползването и управление на зелени градски площи и др.

Съгласно концепцията гражданските профили ще бъдат оформени като аналитични фишове, които представят:

- **основна институционална информация**, осигуряваща възможност за информиране и разбиране на основните факти относно съответната публична институция, включително:
  - основни данни за нейния правен статут, мястото ѝ в общата институционална система;
  - брой на служителите;
  - политиката за отчетност и прозрачност (изразена чрез информацията, публикувана на официалната интернет страница);
  - достъп до информация – данни за прилагането на законовите правила за достъп до обществена информация.

- информация за функционалните компетентности на съответната публична институция, включително:
  - област на политиката, към която се отнасят функционалните компетентности на съответната публична институция;
  - данни за ресурсното осигуряване на дейността – бюджет (приходи/разходи);
  - количествена информация за резултатите от дейността като:
    - брой и видове услуги, които предоставя;
    - брой и видове административни режими;
    - брой и видове процедури, които могат да се осъществяват по електронен път.
- информация за екологичния отпечатък (зелена администрация) на съответната публична институция – данни, свързани с начините за управление на ресурсите и мерките за ограничаване на въздействието върху околната среда, разгледани в две направления:
  - ресурси за функциониране на съответната публична институция;
  - политики и мерки, насочени към икономическата и социалната среда.
- индикатори за състоянието на съответната публична институция:
  - институционална ефективност;
  - функционална ефективност;
  - ефикасност на изпълнението;
  - екологосъобразност на публични институции (зелена администрация).

В таблицата са представени характеристиките на информация, която ще бъде ползвана при изготвянето на гражданските профили на публичните институции.

Таблица 2. Характеристики на информацията за изготвяне на "граждански профил" на публична институция

компонент	показател		
институционална организация	обща институционална информация	представяне	<ul style="list-style-type: none"> – мисия – цели – история, правопримствство и др.
		нормативна уредба	<ul style="list-style-type: none"> – акт за създаване – актуален устройствен акт – актове на ръководния орган
		тип администрация	<ul style="list-style-type: none"> – централна администрация [класификатор] <ul style="list-style-type: none"> – Администрация на Министерския съвет (чл. 40 от ЗА) – министерство (чл. 42 от ЗА) – държавна агенция (чл. 47 от ЗА) – държавна комисия (чл. 50 от ЗА) – изпълнителна агенция (чл. 54 от ЗА) – др. по чл. 60 от ЗА – др. по чл. 36 от ЗА – териториална администрация [класификатор] <ul style="list-style-type: none"> – специализирани териториални администрации (чл. 38, ал. 2, т. 3 от ЗА) – областни администрации – общински администрации – общински администрации в райони

компонент	показател	
тип разпоредител с бюджет	[класификатор]	<ul style="list-style-type: none"> – ПРБ – първостепенен разпоредител с бюджет – ВРБ – второстепенен разпоредител с бюджет – РБПНС – разпоредител с бюджет от по-ниска степен
структура на администрацията	[елементи]	<ul style="list-style-type: none"> – органограма – основни структурни звена в общата администрация – основни структурни звена в специализираната администрация
персонал	численост [данни]	[обща щатна численост]
	статут [класификатор]	<ul style="list-style-type: none"> – по Закона за държавния служител и Кодекса на труда – по Закона за Министерството на вътрешните работи, Закона за държавния служител и Кодекса на труда – по Закона за отбраната, Закона за държавния служител и Кодекса на труда – по Закона за отбраната, Закона за държавния служител и Кодекса на труда

компонент	показател	
		<ul style="list-style-type: none"> – по Закона за ХХХХ, Закона за държавния служител и Кодекса на труда – по Кодекса на труда
	численост [класификатор]	<ul style="list-style-type: none"> – до 19 щатни бройки – от 20 до 49 щатни бройки – от 50 до 99 щатни бройки – от 100 до 299 щатни бройки – от 300 до 599 щатни бройки – от 600 до 999 щатни бройки – над 1 000 щатни бройки
официална страница в интернет	[адрес в интернет]	– ИМА/НЯМА
	политики за информиране (от интернет страница)	<ul style="list-style-type: none"> – редакционна политика – политика за защита на личните данни – декларация за достъпност – правна информация
достъп до информация	[данни]	<ul style="list-style-type: none"> – брой заявления – брой решения за предоставяне на достъп – брой решения за предоставяне на частичен достъп – брой отказу – динамика

компонент	показател		
области на компетентност	области на политиката	[класификатор]	– Единна бюджет на класификация – друг класификатор
	правомощия	[класификатор]	– самостоятелна компетентност – споделена компетентност – обвързана компетентност
	бюджет	[данни]	– приходи – разходи
	административни услуги	[данни]	– брой и видове услуги – брой предоставени услуги – динамика
	административни режими	[данни]	– брой и видове административни режими – брой процедури – динамика
	е-административни услуги	[данни]	– брой и видове процедури (услуги), които могат да се осъществяват по електронен път – брой и видове процедури (режими), които могат да се осъществяват по електронен път – брой процедури (услуги/режими) осъществени по електронен път – динамика

компонент	показател			
екологичен отпечатък (зелена администрация)	приоритетен	[данни]	–	ДА/НЕ
	сектор за "Зеления преход"			
	оценка на	[данни]	–	брой за година
	въздействието –	качество	–	реално оценени екологични аспекти
	екологични	[класификатор]	–	формално оценени екологични аспекти
	аспекти		–	н/п
зелени	[данни]	–	брой за година	
обществени		–	дял от всички [брой, стойност]	
поръчки		–	динамика	
ползване на ресурси	[данни]	–	потребление на енергия [количество, стойност, динамика]	
		–	потребление на вода количество, стойност, динамика]	
		–	образуване на отпадъци количество, стойност, динамика]	
		–	използване на хартия и консумативи количество, стойност, динамика]	
специфични	[описание]	–	ДА/НЕ	
политики / мерки,		–	[съответствие, принос]	
свързани с				
"позеленяване"				

Гражданските профили на публичните институции ще бъдат графично като включват и инфографики, които представят информацията по начин, който осигурява лесно възприемане и разбиране.

Ключов въпрос е осигуряването на специфична информация, част от която не е публично достъпна. За осигуряването на необходимите данни, вече са установени контакти с част от включените публични институции, като в началото на дейност 2 всички включени публични институции ще бъдат информирани за процеса на подготовка граждански профили за тях, с цел установяване на ефективна комуникация и, съответно предоставяне на необходимата информация. При необходимост ще бъде използвана и процедурата по Закона за достъп до обществена информация и/или други възможности за осигуряване на информация.

Във всеки случай, за използваната, при изготвяне на гражданските профили на публичните институции, информация ще бъдат посочени източниците на съответните данни.

В следващия раздел са описани показателите и основните параметри на данните за всеки компонент, включен в гражданския профил на публична институция.

2. Компонент 1: Институционална организация (профил)

2.1. Обща рамка

Информацията за [компонент 1: Институционална организация](#) включва [описание на институционалния профил](#), осигуряващо възможност за информиране и разбиране на основните факти относно съответната публична институция, включително:

- основни данни за нейния правен статут, мястото ѝ в общата институционална система;
- брой на служителите;
- политиката за отчетност и прозрачност (изразена чрез информацията, публикувана на официалната интернет страница);
- достъп до информация – данни за прилагането на законовите правила за достъп до обществена информация.

В таблицата по-долу са представени класификаторите на информация и типовете данни, които ще бъдат използвани при изготвянето на [компонент 1: Институционална организация](#) на гражданския профил на съответната публична институция.

Таблица 3. Класификатори на информация и типове данни по компонент 1: Институционална организация

показател		
обща институционална информация	представяне	<ul style="list-style-type: none"> – мисия – цели – история, правопримствство и гр.
	нормативна уредба	<ul style="list-style-type: none"> – акт за създаване – актуален устройствен акт – актове на ръководния орган
тип администрация	централна администрация [класификатор]	<ul style="list-style-type: none"> – Администрация на Министерския съвет (чл. 40 от ЗА) – министерство (чл. 42 от ЗА) – държавна агенция (чл. 47 от ЗА) – държавна комисия (чл. 50 от ЗА) – изпълнителна агенция (чл. 54 от ЗА) – гр. по чл. 60 от ЗА – гр. по чл. 36 от ЗА
	териториална администрация [класификатор]	<ul style="list-style-type: none"> – специализирани териториални администрации (чл. 38, ал. 2, т. 3 от ЗА) – областни администрации – общински администрации – общински администрации в райони

показател		
тип разпоредител с бюджет	[класификатор]	<ul style="list-style-type: none"> – ПРБ – първостепенен разпоредител с бюджет – ВРБ – второстепенен разпоредител с бюджет – РБПНС – разпоредител с бюджет от по-ниска степен
структура на администрацията	[елементи]	<ul style="list-style-type: none"> – органограма – основни структурни звена в общата администрация – основни структурни звена в специализираната администрация
персонал	численост [данни]	[обща щатна численост]
	статут [класификатор]	<ul style="list-style-type: none"> – по Закона за държавния служител и Кодекса на труда – по Закона за Министерството на вътрешните работи, Закона за държавния служител и Кодекса на труда – по Закона за отбраната, Закона за държавния служител и Кодекса на труда – по Закона за отбраната, Закона за държавния служител и Кодекса на труда – по Закона за ХХХХ, Закона за държавния служител и Кодекса на труда – по Кодекса на труда
	численост [класификатор]	<ul style="list-style-type: none"> – до 19 щатни бройки – от 20 до 49 щатни бройки – от 50 до 99 щатни бройки

показател		
		<ul style="list-style-type: none"> – от 100 до 299 щатни бройки – от 300 до 599 щатни бройки – от 600 до 999 щатни бройки – над 1 000 щатни бройки
официална страница в интернет	[адрес в интернет]	– ИМА/НЯМА
	политики за информиране (от интернет страница)	<ul style="list-style-type: none"> – редакционна политика – политика за защита на личните данни – декларация за достъпност – правна информация
достъп до информация	[данни]	<ul style="list-style-type: none"> – брой заявления – брой решения за предоставяне на достъп – брой решения за предоставяне на частичен достъп – брой откази – динамика

2.2. Институционални характеристики

Моделът на организация на административната система в България, е създаден преди повече от 20 години с приемането на [Закона за администрацията \(ЗА\)](#), който определя типовете административни структури, според тяхната функционална компетентност.

Структурният модел на административната система, определен в [ЗА](#), включва типовете административни структури в системата на изпълнителната власт според техните основни функции и териториална компетентност. Моделът се основава на определяне на видовете административни структури според спецификата функциите, които изпълняват за подпомагане и осигуряване на реализацията на правомощията на съответните им органи на изпълнителната власт.

Общият структурен модел на административната система на изпълнителната власт има две нива:

→ **централно ниво**, включващо:

- *Администрацията на Министерския съвет* – стратегическият център за формулиране и обща координация на националните политики;
- *министерствата* – административни структури, които разработват, планират, осигуряват общо и методическо ръководство и наблюдение на изпълнението на секторните политики;
- *държавните агенции* – административни структури на пряко подчинение на МС за разработване и осъществяване на политики, за които не е създадено министерство;
- *администрациите на държавни комисии* – специализирани административни структури, които подпомагат

осъществяването на функциите на органи с регулаторни и контролни правомощия, свързани с прилагането на определени (секторни) политики;

- *изпълнителните агенции* – специализирани административни структури за предоставяне на административни услуги;
- *структурите* по чл. 60 от ЗА – експериментални лаборатории, изследователски институти, образователни центрове или центрове за обучение, медицински или рехабилитационни центрове и други и т.н.;
- *други административни структури* по чл. 36 от ЗА, които имат функции във връзка с осъществяването на изпълнителната власт.

→ **териториално ниво**, включващо:

- *специализираните териториални администрации*, създадени като юридически лица с нормативен акт;
- областните администрации;
- общинските администрации.

Законът за администрацията предвижда следните начини за създаване на административни структури (с изключение на Администрацията на Министерския съвет и министерствата) в системата на изпълнителната власт:

- с **постановление** на Министерския съвет – всички изброени по-горе видове административни структури (с изключение на *министерствата*);
- със **закон**, приет от Народното събрание – *изпълнителни агенции* (чл. 54, ал. 2 от ЗА) и *други административни структури* (държавни институции), които имат функции

във връзка с осъществяването на изпълнителната власт (чл. 36, във връзка с чл. 19, ал. 4, т. 4 от ЗА).

Съгласно чл. 84, т. 7 от Конституцията Народното събрание **създава, преобразува и закрива министерства** по предложение на министър-председателя. Установената практика е създаването на министерства, съответно тяхното преобразуване и закриване да става с **решение на Народното събрание**.

Според ЗА организацията на дейността на **министерствата**, включително наименованията и броят на главните дирекции и дирекции в общата и специализираната администрация, техните функции и числеността на персонала в тях се определят с **устройствен правилник**, който се приема от МС (чл. 42, ал. 4, във вр. с чл. 11 от ЗА).

Останалите административни структури, регламентирани в ЗА, могат да се **създават, преобразуват и закриват** с **постановление на МС** или със **закон (изпълнителните агенции и други административни структури**, които имат функции във връзка с осъществяването на изпълнителната власт).

Организацията на административните структури се определя с **устройствен правилник**, който в общия случай се приема от МС, единствено за **структури** по чл. 60 от ЗА е предвидена възможност с акта за създаване, това правомощие да бъде делегирано на съответния министър, към който се създава съответната структура.

Специализираните териториални администрации по чл. 38, ал. 2, т. 3 от ЗА са определени като юридически лица, създадени с нормативен акт, без да се конкретизират принципите за създаване на такива администрации, правомощията на техните ръководители, йерархичните взаимоотношения, основните функциите, начина на организация и т.н.

Според чл. 44 от ЗА във връзка с изпълнение на своите правомощия министърът може да създава териториални административни звена на свое подчинение, които са организирани като дирекции в състава на областната администрация. До момента тази възможност не е намерила своето практическо приложение.

Критериите за оценка на съответствието на публичните институции, според модела, определен в Закона за администрацията, са представени в таблиците по-долу.

Таблица 4. Критерии за оценка на съответствието на основните централни административни структури, според модела, определен в Закона за администрацията

критерии	министерство	гържавна агенция	гържавна комисии	изпълнителна агенция
Вид на акта за създаване	решение на НС – чл. 84, т. 7 от КРБ	ПМС – чл. 47, ал. 3 от ЗА	ПМС – чл. 50, ал. 3 от ЗА	ПМС – чл. 54, ал. 2 от ЗА
Вид орган	едноличен – министър – чл.19, ал. 2, т. 4 и чл. 42, ал. 3 от ЗА	едноличен – председател – чл.19, ал. 4, т. 1 и чл. 47, ал. 4 от ЗА	колегиален – чл.19, ал. 4, т. 2 и чл. 50, ал. 1 от ЗА	едноличен – изпълнителен директор – чл.19, ал. 4, т. 3 и чл. 54, ал. 4 от ЗА
срок за назначаване (мандат)	ДА	ДА/НЕ	ДА/НЕ	ДА/НЕ
тип администрация	чл. 42, ал. 1 от ЗА	чл. 47, ал. 1 от ЗА	чл. 47, ал. 1 от ЗА	чл. 54, ал. 1 от ЗА
наименование	чл. 42, ал. 1 от ЗА	чл. 47, ал. 1 от ЗА	чл. 47, ал. 1 от ЗА	чл. 54, ал. 6 от ЗА
Вид устройствен акт	устройствен правилник – чл. 42, ал. 4 от ЗА	устройствен правилник – чл. 48 от ЗА	устройствен правилник – чл. 51 от ЗА	устройствен правилник – чл. 55 от ЗА
орган по приемане на устройствения акт	МС – чл. 42, ал. 4 от ЗА	МС – чл. 47, ал. 3 от ЗА	МС – чл. 50, ал. 3 от ЗА	МС – чл. 55 от ЗА
публичност на устройствения акт	обнародване – чл. 5, ал. 5 от КРБ, чл. 37, ал. 1 и чл. 38 от ЗНА	обнародване – чл. 5, ал. 5 от КРБ, чл. 37, ал. 1 и чл. 38 от ЗНА	обнародване – чл. 5, ал. 5 от КРБ, чл. 37, ал. 1 и чл. 38 от ЗНА	обнародване – чл. 5, ал. 5 от КРБ, чл. 37, ал. 1 и чл. 38 от ЗНА

критерии	министерство	гържавна агенция	гържавна комисии	изпълнителна агенция
акт за определяне	решение на НС	РМС – чл. 47, ал. 4 от ЗА	РМС – чл. 50, ал. 4 от ЗА	РМС – чл. 54, ал. 1 от ЗА
назначаване	н/п	министър-председателя – чл. 47, ал. 6 от ЗА	министър-председателя – чл. 50, ал. 5 от ЗА	министър – чл. 54, ал. 5 от ЗА
йерархични връзки	чл.	към МС – чл. 47, ал. 1 от ЗА	към МС или към министър – чл. 50, ал. 1 от ЗА	към министър – чл. 54, ал. 1 от ЗА
бюджетни взаимоотношения	ПРБ	ПРБ/ВРБ	ПРБ/ВРБ	ВРБ
основни правомощия	чл. 25 от ЗА	чл. 47, ал. 1 от ЗА	чл. 50, ал. 1 от ЗА	чл. 56 и чл. 62 от ЗА
статут на служителите	ЗДСл се прилага – чл. 12, 13 и 42, ал. 5 от ЗА	ЗДСл се прилага – чл. 12, 13 и 47, ал. 7 от ЗА	ЗДСл се прилага – чл. 12, 13 и 50, ал. 7 от ЗА	ЗДСл се прилага – чл. 12, 13 и 54, ал. 7 от ЗА
отчетност	ежегоден доклад за дейността до МС – чл. 45, ал. 5 и чл. 62 от ЗА	ежегоден доклад за дейността до МС – чл. 49 и чл. 62 от ЗА	ежегоден доклад за дейността до МС или до министъра – чл. 52 и чл. 62 от ЗА	ежегоден доклад за дейността до органа, който го назначава – чл. 56 и чл. 62 от ЗА

Таблица 5. Критерии за оценка на съответствието на централни административни структури, които имат функции във връзка с осъществяването на изпълнителната власт – чл. 36 от Закона за администрацията

критерии	показатели	агенции	комисии	групи
Вид на акта за създаване	ПМС	чл. 47, ал. 3 от ЗА	чл. 50, ал. 3 от ЗА	чл. 54, ал. 2 от ЗА
Вид устройствен акт	устройствен правилник – ДА/НЕ	чл. 48 от ЗА	чл. 51 от ЗА	чл. 55 от ЗА
орган по приемане на устройствения акт	МС / министър / група	чл. 47, ал. 3 от ЗА	чл. 50, ал. 3 от ЗА	чл. 55 от ЗА
публичност на устройствения акт	обнародване – ДА/НЕ	чл. 5, ал. 5 от КРБ, 37 и чл. 37, ал. 1 и чл. 38 от ЗНА	чл. 5, ал. 5 от КРБ, 37 и чл. 37, ал. 1 и чл. 38 от ЗНА	чл. 5, ал. 5 от КРБ, 37 и чл. 37, ал. 1 и чл. 38 от ЗНА
тип администрация	съответствие с ЗА – ДА/НЕ	чл. 47, ал. 1 от ЗА	чл. 47, ал. 1 от ЗА	чл. 54, ал. 1 от ЗА
наименование	съответствие с ЗА – ДА/НЕ	чл. 47, ал. 1 от ЗА	чл. 47, ал. 1 от ЗА	чл. 54, ал. 6 от ЗА
Вид орган	едноличен / колегуален	чл.19, ал. 4, т. 1 и чл. 47, ал. 4 от ЗА	чл.19, ал. 4, т. 2 и чл. 50, ал. 1 от ЗА	чл.19, ал. 4, т. 3 и чл. 54, ал. 4 от ЗА
срок за назначаване (мандат)	ДА/НЕ	ДА/НЕ	ДА/НЕ	ДА/НЕ
акт за определяне	ПМС / група	чл. 47, ал. 4 от ЗА	чл. 50, ал. 4 от ЗА	чл. 54, ал. 1 от ЗА

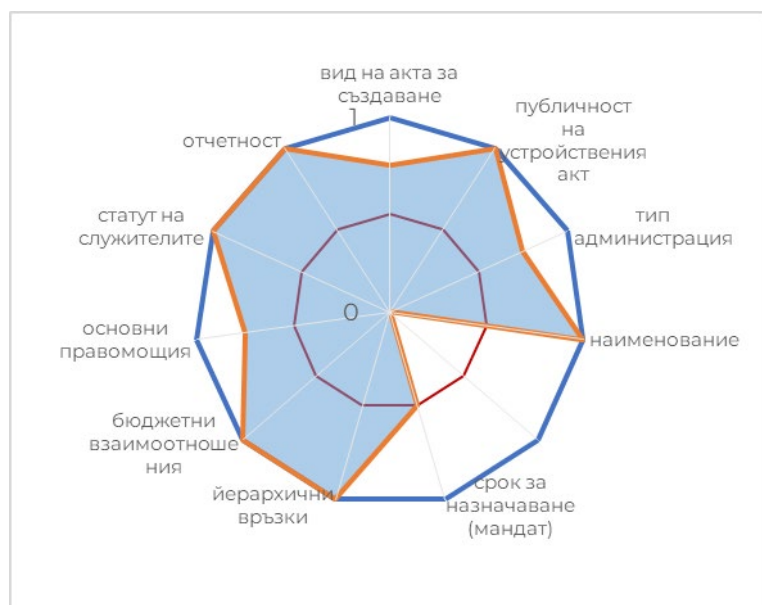
критерии	показатели	агенции	комисии	групи
назначаване	министър-председател / министър / друг	министър-председателя – чл. 47, ал. 6 от ЗА	министър-председателя – чл. 50, ал. 5 от ЗА	министър – чл. 54, ал. 5 от ЗА
йерархични връзки	на пряко подчинение на МС / на министър / друг	чл. 47, ал. 1 от ЗА	чл. 50, ал. 1 от ЗА	чл. 54, ал. 1 от ЗА
бюджетни взаимоотношения	тип разпоредител с бюджет – ПРБ/ВРБ	ПРБ/ВРБ	ПРБ/ВРБ	ВРБ
основни правомощия	класификатор на видовете правомощия	разработва и осъществява политика, за която не е създадено министерство –чл. 47, ал. 1 от ЗА	осъществява контролни, регистрационни и разрешителни функции по прилагането на закон или ПМС – чл. 50, ал. 1 от ЗА	административно обслужване на физически и юридически лица, както и за изпълнение на дейности и услуги, свързани с осигуряването на дейността на органите на държавната власт и на администрацията – чл. 56 и чл. 62 от ЗА

критерии	показатели	агенции	комисии	групи
статут на служителите	ЗДСл се прилага	ДА/НЕ	ДА/НЕ	ДА/НЕ
отчетност	ежегоден доклад за дейността	ДА/НЕ	ДА/НЕ	ДА/НЕ

При установяване на отклонения от модела, определен в ЗА, те се представят за всяка от структурите в графичен вид, съгласно графика 1.

Графика 1. Графично представяне на съответствието между актуалното състояние на конкретна публична институция и модела, определен в Закона за администрацията

Границата, очертана със **синя линия**, обозначава рамката, определена в ЗА. **Червената линия** онагледява специфични аспекти на регламентацията, съгласно специален закон. Показателите, за които е установено принципно несъответствие и/или непълнота на уредбата, са означени на графиката с нулева стойност (центъра на графиката). Площта на графиката визуализира общото съответствие на конкретната административна структура спрямо разпоредбите на ЗА.

2.3. Друга институционална информация

Гражданските профили ще включват и следните типове информация:

- тип разпоредител с бюджет:
  - ПРБ – първостепенен разпоредител с бюджет;
  - ВРБ – второстепенен разпоредител с бюджет;
  - РБПНС – разпоредител с бюджет от по-ниска степен.
- структура на администрацията:
  - обобщена органограма на публичната институция;
  - основни структурни звена в общата администрация;
  - основни структурни звена в специализираната администрация.

Тази информация е необходима, тъй като осигурява възможност за информиране и разбиране на основните факти относно съответната публична институция.

2.4. Информация за персонала

Гражданските профили на публичните институции ще включват обща информация за техния персонал, в т.ч.:

- обща численост;
- статут на служителите – по ЗДСл, КТ, ЗМВР, ЗО, гр. приложим закон;
- групиране на публичните институции според числеността на техния персонал.

Данните за човешките ресурси на публичните институции са показател за техния капацитет и осигуряват възможност за измерване на определените индикатори.

2.5. Публичност на дейността

2.5.1. Официална интернет страница

При изготвянето на гражданските профили на публичните институции ще бъде направен преглед на техните официални интернет страници. Целта на включването на тази информация в гражданските профили е определяне на ефективността на този основен инструмент за пряко информиране на гражданите и обществото, както и за прилаганите механизми за откритост и отговорност на осъществяваните политики.

Ключовите въпроси, които ще бъдат отразени са:

- Ефективни ли са действията за осигуряване на публичност и прозрачност в дейността на администрациите и провежданите политики?
- Създадени ли са предпоставки за ефективно управление на процесите, свързани с осигуряване на публичност и прозрачност дейността на администрациите и провежданите политики?
- Отговарят ли официалните интернет страници на нормативните изисквания за съдържание и достъпност?

Специално внимание ще бъде отделено на политиките за информиране, реализирани чрез съответната официална интернет страница, като бъдат прегледани и анализирани:

- наличието на официално обявена [правна информация и редакционна политика](#);
- политика за защита на личните данни;
- декларация за достъпност;
- др. предвидени в нормативната уредба задължителни елементи.

Оценяването на използваемостта на официалните интернет страници се основа на следните критерии:

- използваемост;
- актуалност;
- прозрачност.

Използваемостта е определяща характеристика на интернет сайтовете на публичните административни структури. Тя е ключова от гледна точка на гражданите, защото влияе на отношението им като потребители, на степента на удовлетвореност, на възприятието им за достъпност на информацията и услугите. Затова е добре оформлението и поддържането на сайтовете на управлението (на централно и местно ниво) да отчита потребителския опит на гражданите. Слабото използване на правителствения портал обикновено се дължи именно на проблеми с неговата използваемост.

Една от международно утвърдените методики за дизайн на потребителски интерфейс е на Nielsen Norman Group, призната за световен лидер в областта. Методиката е създадена е през 1994 г. и е доказала своята полезност (Приложена в каре 1).

Въз основа на тази методика са определени следните критерии за използваемост на потребителски интерфейс на интернет сайт на структура на публичната администрация:

- Потребителят се ориентира лесно какво е публикувано на сайта и как може да се движи по него;
- Организацията на сайта е интуитивна за потенциалните потребители;
- Има възможност за лесен изход при грешно движение;
- Организацията на сайта съответства на общоприетите стандарти в интернет;

- Настройките на сайта водят потребителя и не му позволяват да извърши действие, което ще му попречи да получи онова, което му е нужно;
- Насоките за действия са поставени на мястото, където трябва да се изпълнят и не карат потребителя да ги запаметява;
- Сайтът е удобен за ползване от всички независимо колко са опитни;
- Сайтът не съдържа излишни, разсейващи елементи;
- Потребителят разбира какво е сбъркал и може да го поправи, защото грешката не е код, а е обяснена;
- Потребителят се ориентира лесно къде да получи помощ.

Таблица 6: Методики за дизайн на потребителски интерфейс е на Nilsen Norman Group

метод	описание	Препоръки
#1: Видимост на състоянието на системата	<p>Дизайнът трябва да излъчва информация за случващото се чрез подходяща обратна връзка в разумни срокове. Когато потребителите са наясно с текущото състояние на системата, те разбират резултата от предишните си стъпки и могат да определят следващите.</p> <p>Предвидимото взаимодействие изгражда доверие.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Не предприемайте действия с последици за потребителите без да ги информирате – Давайте им обратна връзка възможно най-бързо (в идеалния случай веднага) – Открита и постоянна комуникация.

метод	описание	Препоръки
#2: Съответствие между системата и реалния свят	<p>Дизайнът трябва да говори на езика на потребителя; да използва думи, фрази и понятия, които са му известни и да избягва вътрешен жаргон.</p> <p>Информацията трябва да се появява в естествената, логична последователност.</p> <p>Конкретният дизайн зависи до голяма степен от конкретните потребители.</p> <p>Термини, понятия, икони и образи, които може да изглеждат напълно ясни на хората о институцията може да са объркващи за потребителите. Това е начин сайтът да бъде направен интуитивен.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Потребителите трябва да разбират значението на използваните думи без да е нужно да го проверяват в речник – Не приемайте, че начинът, по който вие разбирате понятията, е същият като този на потребителите – Направете проучване на потребителите
#3: Използвайте контрол и свобода	<p>Потребителите често извършват действия по грешка. Те имат нужда от ясно обозначен изход, за да могат да излязат от нежеланото действие без да преминават през дълъг процес. Ако могат лесно да заличат нежелано</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Поддържайте Върни се назад/напред – Поставете бутон за изход от текущо действие Отмени – Погрижете се изходът да е ясно обозначен и откриваем.

метод	описание	Препоръки
	действие, хората се чувстват свободни и уверени. Те си запазват контрола, не се заклещват и не се чувстват разочаровани.	
#4: Последователност и стандарти	Потребителите не трябва да се чудят дали различни думи, ситуации или действия имат едно и също значение. Придържайте се към общоприетото. Повечето хора използват множество сайтове в интернет, които формират очакванията им.	– Придържайте се към установените стандарти
#5: Избягване на грешки	Съобщенията за допуснатата грешка за добър метод, но най-добрият дизайн внимателно отстранява грешките. Или премахнете възможността да се допусне грешка, или проверявайте за грешки и давайте на потребителя потвърждение преди да получат окончателен резултат от действието си.	– Първо премахнете грешки, които имат по-висока цена и след това по-маловажните – Избягвайте пропуски, като поставяте полезни ограничения и добри настройки по подразбиране

метод	описание	Препоръки
#6: По-добре разпознаване, отколкото припомняне	<p>Опитайте да не натоварвате паметта на потребителя, като направите елементите, действията и вариантите видими. Не трябва да карате потребителя да помни информация от една част на интерфейса за друга. Потребителските елементи на дизайна (рубрики, категории, елементи на менюто) трябва да са видими или лесно откриваеми. Хората имат ограничена краткосрочна памет и интерфейсът не трябва да я натоварва излишно.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Не карайте хората да помнят информация – Помощта трябва да е на правилното място, а не в дълги инструкции, които трябва да се помнят
#7: Гъвкавост и ефективна употреба	<p>Преките пътеки – които не са известни на хората без специфичен опит – ускоряват работата на опитните потребители със сайта. Така дизайнът е адаптиран и за двете категории потребители. Гъвкавите процеси осигуряват на потребителя</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Поставете ускорители, които да се ползват чрез клавиатурата или с докосване – Осигурете възможност за напасване на съдържанието и функционалностите към отделния потребител

метод	описание	Препоръки
	възможност да ползва онзи, който е удобен за него.	
#8: Естетика и минималистичен дизайн	Интерфейсът не трябва да съдържа ненужна или рядко използвана информация. Всеки допълнителен елемент се съревновава с необходимите елементи и намалява относителната им видимост. Това не означава, че трябва да се използва плосък дизайн, а че той трябва да поставя акцент върху съществената информация. Погрижете се визуалните елементи да са в подкрепа на основната цел на потребителя.	<ul style="list-style-type: none"> – Поставете акцент върху най-съществените елементи – Не поставяйте ненужни елементи, които разсейват потребителя от реално необходимата информация
#9: Помогнете на потребителя да разпознае грешката, да проследи причината за нея и да я поправи	Съобщенията за грешка трябва да използват прост език (не кодове), да посочват точно проблема и да предлагат конструктивно решение. Добре е да бъдат придружени от визуални елементи.	<ul style="list-style-type: none"> – Използвайте традиционната визуализация за грешка – Кажете на потребителя какво се е объркало на език, който разбира без употреба на технически жаргон – Предложете решение

метод	описание	Препоръки
#10: Съдействие и документиране	Най-добре е системата да не се нуждае от допълнителни обяснения, но е възможно да се наложи предоставяне на документация в помощ на потребителя, за да разбере как да изпълни нужните действия. Помощното съдържание трябва да е лесно откриваемо и фокусирано, а също и кратко и да изброява необходимите стъпки.	<ul style="list-style-type: none"> – Помогнете се помощната документация да е лесно откриваема – Където е възможно, поставяйте помощната информация в контекст точно там, където потребителят има нужда от нея – Сложете списък с конкретните стъпки

Актуалността е друга определяща характеристика на интернет сайтовете на публичните административни структури. За разлика от използваемост, която определя дали техническото изпълнение на сайта отчита гледната точка на потребителя, характеристиката актуалност определя дали информацията, която се съдържа на сайта, отговаря на текущите нужди на гражданите.

Въз основа на собствено проучване на нуждите на гражданите са определени следните критерии за актуалност на интернет сайт на структура на публичната администрация:

- Информацията е организирана и класифицирана така, че потребителят да се ориентира и да открива лесно и бързо онова, което търси

- Информацията е последната, налична по темата и съдържа дата на публикуване
- Информацията е достоверна и реферирана към надежден източник
- Информацията е поднесена по ясен начин без излишни елементи и на разбираем език без използване на административен жаргон
- Сайтът ориентира потребителя къде може да получи допълнителна информация
- Потребителите имат възможност да задават въпроси и да получават отговори в разумен срок
- Дизайн на сайта.

Прозрачността е третата определяща характеристика на интернет сайтовете на публичните административни структури. Тя определя дали на потребителя е информиран за всичко, което може да има някакви последствия за него от използването на сайта.

Въз основа на добрата практика за изпълнение на интернет сайтове на публични институции са определени следните критерии за прозрачност за структури на публичната администрация:

- Администрацията има обявена политика за поверителност на данните на потребителите
- Потребителят е уведомен, че неговият IP адрес може да бъде проследен, когато посещава интернет сайта на администрацията, но това не нарушава неговата анонимност

- Потребителят е уведомен, че когато ползва регистрационни форми, трябва да предостави лична информация (име, адрес, телефон, имейл и т.н.) и номер на банкова карта, ако използва онлайн плащане
- Потребителят е уведомен, че там, където има препратки към външни връзки, администрацията не е отговорна за точност и достоверност на информацията

При оценката на официалните интернет страници ще бъдат ползвани и данни от Министерството на електронното управление – докладите от наблюдението на достъпността на уеб сайтовете и мобилните приложения на организациите от общественения сектор, които се изготвят съгласно реда и условията за докладване от държавите членки до Европейската комисия (ЕК), установени с Решение за изпълнение (ЕС) 2018/1524 на Комисията от 11 октомври 2018 година⁵.

2.5.2. Достъп до обществена информация

Правото на информация е основен конституционен принцип (чл. 41 от КРБ) и важна предпоставка за способността на държавното управление да генерира обществено доверие към провежданите политики. Правото на информация е и условие за ефективното участие на гражданите в процеса на вземане на решения, тъй като осигурява възможност за реализацията на която е конкретизирана в [Закона за достъп до обществената информация \(ЗДОИ\)](#).

Освен въвеждането на принципите при осъществяване правото на достъп до обществена информация (чл. 6 от ЗДОИ), законът предвижда всеки *ръководител на административна*

⁵ https://eur-lex.europa.eu/eli/dec_impl/2018/1524/oj?locale=bg

структура в системата на изпълнителната власт периодично да публикува актуална информация, включително такава свързана с резултатите от обществените консултации по проекти на нормативни актове (по ЗНА и групи обсъждания) и при издаването на общи административни актове (по АПК).

Гражданските профили ще отчетат степенята, в която са създадени предпоставки за ефективно осъществяване на правата на гражданите и организации за достъп до обществена информация, както и изпълнението на законовите задължения за активно предоставяне/публикуване на информация, включително отчетността и докладването относно повторно използване на информацията.

В допълнение ще бъде отразена и информация за ефективното прилагане на процедурите за достъп до обществена информация, както следва:

- брой заявления за достъп до обществена информация;
- брой решения за предоставяне на достъп;
- брой решения за предоставяне на частичен достъп;
- брой откази за предоставяне на достъп до обществена информация.

За целта ще бъде използвана информация от годишните доклади за състоянието на администрацията, както и данни от [Платформа за достъп до обществена информация](#)⁶.

⁶ <https://pitay.government.bg/PDoiExt/>

3. Компонент 2: Области на компетентност

3.1. Обща рамка

Информацията за **компонент 2: Области на компетентност** представя **функционалните компетентности** на съответната публична институция, включително:

- област на политиката, към която се отнасят функционалните компетентности на съответната публична институция;
- данни за ресурсното осигуряване на дейността – бюджет (приходи/разходи);
- количествена информация за резултатите от дейността като:
  - брой и видове услуги, които предоставя;
  - брой и видове административни режими;
  - брой и видове процедури, които могат да се осъществяват по електронен път.

В таблицата по-долу са представени класификаторите на информация и типовете данни, които ще бъдат използвани при изготвянето на **компонент 2: Области на компетентност** на гражданския профил на съответната публична институция.

Таблица 7. Класификатори на информация и типове данни по компонент 2: Области на компетентност

показател		
области на политиката	[класификатор]	– Единна бюджет на класификация – груг класификатор
правомощия	[класификатор]	– самостоятелна компетентност – споделена компетентност – обвързана компетентност
бюджет	[данни]	– приходи – разходи
административни услуги	[данни]	– брой и видове услуги – брой предоставени услуги – динамика
административни режими	[данни]	– брой и видове административни режими – брой процедури – динамика
е-административни услуги	[данни]	– брой и видове процедури (услуги), които могат да се осъществяват по електронен път – брой и видове процедури (режими), които могат да се осъществяват по електронен път – брой процедури (услуги/режими) осъществени по електронен път – динамика

3.2. Области на компетентност

Съгласно актуалната структура на централната изпълнителна власт в България, организационно са обособени **18 основни области** на компетентност на централните органи на изпълнителната власт.

Таблица 8. Основни области на политиките

Основна административна структура	Област на политика
Администрация на Министерския съвет	Обща компетентност
Министерство на електронното управление	Обща компетентност
Министерство на външните работи	Външна политика
Министерство на вътрешните работи	Политика в областта на обществения ред и сигурността
Министерство на енергетиката	Икономическа политика – енергетика
Министерство на здравеопазването	Здравеопазване
Министерство на земеделието	Икономическа политика – земеделие
Министерство на икономиката и индустрията	Икономическа политика
Министерство на иновациите и растежа	Икономическа политика
Министерство на културата	Политика в областта на културата
Министерство на младежта и спорта	Политика за младежта и спорта
Министерство на образованието и науката	Политика в областта на образованието и науката

Основна административна структура	Област на политика
Министерство на околната среда и водите	Политика в областта на околната среда и водите
Министерство на отбраната	Политика в областта на отбраната
Министерство на правосъдието	Политика в областта на правосъдието
Министерство на регионалното развитие и благоустройството	Политика за регионално развитие и благоустройство
Министерство на транспорта и съобщенията	Икономическа политика – транспорт и съобщения
Министерство на труда и социалната политика	Социална политика
Министерство на туризма	Икономическа политика – туризъм
Министерство на финансите	Финансова политика

За целите на профилите ще бъде използвана **Единната бюджетна класификация (ЕБК)**⁷, прилагана от Министерството на финансите и **Класификация на функциите на държавното управление (КОФОГ)**, която е основен аналитичен инструмент на разходите на държавното управление, особено полезен за международни сравнения⁸. КОФОГ е база за разработване на ЕБК.

КОФОГ описва разходите на държавното управление в съответствие с десет основни функции.

⁷ <https://www.minfin.bg/bg/1037>

⁸ Регламент (ЕС) № 549/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 21 май 2013 година относно Европейската система от национални и регионални сметки в Европейския съюз, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:02013R0549-20150824>

Графика 2. Основни области на политиките, осъществявани от изпълнителната власт

3.3. Класификация на функциите в административната система

За описание на основните функции, които осъществяват организациите в публичния сектор, ще бъде използван модел, разработен от *Банок Консултинг*⁹, който приемаме за подходяща за настоящата аналитична задача. Този модел се използва и в Методологията за провеждане на функционален анализ¹⁰.

Таблица 9. Класификация на основните функции

Основна функция	Характеристики
разработване на политика	<p><i>включва:</i> стратегическо планиране, подготовка на проекти на нормативни актове, изработване на стандарти, норми, анализи и оценки, прогнози и др.</p> <p>Тези функции се приемат за присъщи за администрацията на изпълнителната власт и обикновено се изпълняват от основните административни структури (министерствата).</p>

⁹ Bannock Consulting. 1999. "Latvia Ministry of Agriculture Functional Review". Bureau for Public Administration Reform. Riga

¹⁰ Одобрена с решение по т.3 от дневния ред на заседанието на Съвета за административната реформа, проведено на 26 март 2019 г., <https://www.strategy.bg/Publications/View.aspx?lang=bg-BG&categoryId=&id=264&y=&m=&d=>

Основна функция	Характеристики
координация, надзор и наблюдение на изпълнението	<p><i>Включва:</i> координиране на взаимодействието между различни органи, наблюдение на действията на подчинени или контролирани организации/звена и др.</p> <p>Тези функции са присъщи за администрацията на изпълнителната власт и обикновено се изпълняват от основните административни структури (министерствата).</p>
прилагане на регулации	<p><i>Включва:</i> лицензиране, сертифициране, издаване на разрешения, акредитации, контрол, инспекции, проверки на съответствие, финансов одит и др.</p> <p>Тези функции са присъщи за изпълнителната власт и обикновено се осъществяват пряко от основните административни структури или от специализирани административни структури при спазване на принципа за (организационно) разделяне на регулаторните функции от политическите функции, които определят правила и от функциите по предоставяне на услуги.</p>
предоставяне на услуги	<p><i>Включва:</i> предоставяне на услуги на вътрешни (други административни структури) или външни клиенти.</p> <p>Предоставянето на услуги обичайно е възложено на структури извън министерствата като изпълнителни агенции или местни администрации.</p>
покрепящи функции	<p><i>Включва:</i> финансово управление, управление на човешките ресурси, информационни системи, инфраструктура, обучение на персонала, оценки на управлението и ефикасността, секретарски и др. функции.</p> <p>Тенденцията е тези функции да бъдат консолидирани и/или възлагани на външни изпълнители.</p>

Аксиомата "формата следва функцията" е установена като управленски принцип в публичния сектор. Тя определя хипотезата, че създаването на една административна структура и определянето на нейните организационна форма и статут се ръководят от конкретните функции, които ще изпълнява конкретната административна структура, съобразно целите на политиката в съответната област, в контекста на общата организация на административната система.

3.4. Администрирани услуги и режими

*Законът за администрацията*¹¹ предвижда в [Административния регистър](#) (АР) по чл. 61 да се вписва информация за [административните услуги](#), включително вътрешните административни услуги, електронните административни услуги, регистрационните, лицензионните, разрешителните и съгласувателните режими, включително свързаните с тях образци на документи, срокове и тарифи.

Обстоятелствата, които се вписват, условията и редът за воденето, поддържането и ползването на Административния регистър, както и отговорността за неизпълнение на задълженията във връзка с регистъра се определят с [наредба](#), приета от Министерския съвет. Информацията, която се вписва за всяка услуга е регламентирана в *Наредбата за Административния регистър* (НАР)¹² – чл. 25.

Наредбата за административното обслужване (НАО)¹³ конкретизира изискванията за изпълнение на тези задължения като в чл. 16, ал. 1 определя, че "Администрациите осигуряват задължителната информация по чл. 25 от Наредбата за

¹¹ обн., ДВ, бр. 130 от 1998 г., в сила от 6.12.1998 г., последни промени бр. 21 от 2020 г., в сила от 13.03.2020 г.

¹² (обн., ДВ, бр. 8 от 2016 г.; изм. и доп., бр. 5 от 2017 г., бр. 56 от 2019 г. и бр. 9 от 2020 г.)

¹³ обн. ДВ, бр. 78 от 2006 г., последни промени бр. 47 от 2022 г., в сила от 24.06.2022 г.

Административния регистър, приета с Постановление № 14 на Министерския съвет от 2016 г., за всяка една от предоставяните услуги, която се обявява по реда на чл. 28, ал. 2 от АПК и в Административния регистър по чл. 61, ал. 1 от Закона за администрацията", така на практика е въведено изискване за **идентичност на информацията за всяка една от предоставяните услуги**, вписана в Административния регистър и информацията публикувана в интернет страниците на съответните администрации по реда на чл. 28, ал. 2 от АПК.

Видовете услуги, вписани в Административния регистър са класифицирани, както следва:

- услуги, предоставяни от **всички администрации**;
- услуги, предоставяни от **централни администрации**;
- услуги, предоставяни от **областни администрации**;
- услуги, предоставяни от **общински (и районни) администрации**;
- услуги, предоставяни **от специализирани териториални администрации**.

Към януари 2023 г., въз основа на преглед направен чрез публични справки¹⁴ от Административния регистър е установено, че:

- общият брой на администрациите, които предоставят административни услуги, вписани в Административния регистър, които попадат в обхвата на прегледа е 519, както следва:
  - **84** централни администрации;

¹⁴

https://iisda.government.bg/adm_services/reports_services/service_entry?search=1&section=&serviceType=&dateTo=15.01.2023

- **28** областни администрации;
- **265** общински администрации и 35 районни администрации;
- специализирани териториални администрации – **122 отделни структури**, в т.ч.:
  - ▶ Басейнови дирекции – **4 структури**;
  - ▶ Дирекции на природни паркове – **3 структури**;
  - ▶ Областни дирекции "Земеделие" – **28 структури**;
  - ▶ Регионални дирекции по горите – **16 структури**;
  - ▶ Регионални инспекции по околна среда и води – **15 структури**;
  - ▶ Регионални здравни инспекции – **28 структури**;
  - ▶ Регионални управления на образованието – **28 структури**.
- броят на администрациите, които предоставят услуги, класифицирани като "услуги, предоставяни от всички администрации", за съответните услуги е както следва:
  - за услуга **2** Предоставяне на достъп до обществена информация – **552** администрации¹⁵;
  - за услуга **2133** Издаване на удостоверение за осигурителен стаж (УП 3) – **550** администрации¹⁶;
  - за услуга **2134** Издаване на удостоверение за осигурителен доход (УП 2) – **550** администрации¹⁷.

¹⁵ https://iisda.government.bg/adm_services/services/service/2

¹⁶ https://iisda.government.bg/adm_services/services/service/2133

¹⁷ https://iisda.government.bg/adm_services/services/service/2134

Броят административни услуги, към януари 2023 г., установен въз основа на публични справки¹⁸ от Административния регистър е, както следва:

- услуги, предоставяни от всички администрации – 3 броя;
- услуги, предоставяни от централни администрации – 2 196 броя;
- услуги, предоставяни от областни администрации – 21 броя;
- услуги, предоставяни от общински администрации – 161 броя;
- услуги, предоставяни от специализирани териториални администрации – 164 броя.

Данните в гражданските профили ще бъдат кумулирани чрез справки от Административния регистър и ще представят информация за:

- броя и видовете услуги, които предоставя съответната публична институция;
- броя и видовете административни режими, които администрира съответната публична институция;
- броя и видовете процедури, които могат да се осъществяват по електронен път.

В допълнение ще бъде събрана и включена информация за броя на реално предоставените услуги/режими от съответната публична институция. По възможност информацията ще обхваща данни за последните три години.

¹⁸

https://iisda.government.bg/adm_services/reports_services/service_entry?search=1&section=&serviceType=&dateTo=15.01.2023

4. Компонент 3: Екологичен отпечатък (зелена администрация)

4.1. Обща рамка

Информацията за **компонент 3: Екологичен отпечатък (зелена администрация)** представя данни, свързани с начините за управление на ресурсите и мерките за ограничаване на въздействието върху околната среда, разгледани в две направления:

- ресурси за функциониране на съответната публична институция:
  - потребление на енергия;
  - потребление на вода;
  - образуване на отпадъци;
  - използване на хартия и консумативи;
  - включване на екологични критерии при провеждане на процедури за възлагане на обществени поръчки.
- политики и мерки, насочени към икономическата и социалната среда, осъществявани от съответната публична институция, съобразно нейните конкретни компетентности, като например:
  - ▶ общи индикатори: а) насърчаване на отговорно и екологосъобразно потребление на ресурси (на гражданите на определена територия и/или на икономическите субекти в конкретен сектор); б) екологично образование и информация за гражданите и

предприятията; в) енергийни характеристики на обществените сгради; г) роля на публичния сектор като водещ пример; и гр.;

- ▶ специфични индикатори: а) управление на качеството на атмосферния въздух и шума; управление на отпадъците; б) насочване на потреблението на енергия (на конкретна територия или в конкретен сектор); в) управление на мобилността и/или обществения транспорт; г) планиране на земеползването и управление на зелени градски площи и гр.

В таблицата по-долу са представени класификаторите на информация и типовете данни, които ще бъдат използвани при изготвянето на **компонент 3: Екологичен отпечатък (зелена администрация)** на гражданския профил на съответната публична институция.

Таблица 10. Класификатори на информация и типове данни по компонент 3: Екологичен отпечатък (зелена администрация)

показател			
приоритетен сектор за "Зеления преход"	[описание, данни]	–	ДА/НЕ
оценка на въздействието – екологични аспекти	[данни]	–	брой за година
	качество [класификатор]	–	реално оценени екологични аспекти
		–	формално оценени екологични аспекти
		–	н/п

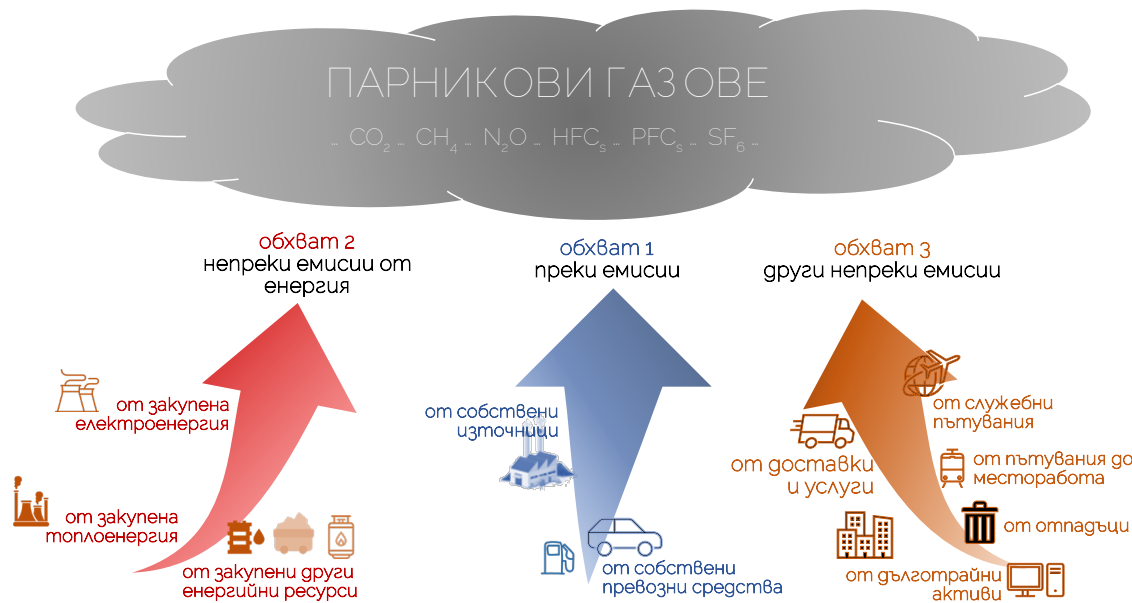
показател		
зелени обществени поръчки	[данни]	<ul style="list-style-type: none"> – брой за година – дял от Всички [брой, стойност] – динамика
ползване на ресурси	[данни]	<ul style="list-style-type: none"> – потребление на енергия [количество, стойност, динамика] – потребление на вода количество, стойност, динамика] – образуване на отпадъци количество, стойност, динамика] – използване на хартия и консумативи количество, стойност, динамика]
специфични политики / мерки, свързани с "позеленяване"	[описание]	<ul style="list-style-type: none"> – ДА/НЕ <hr/> <ul style="list-style-type: none"> – [съответствие, принос]

Редица публични институции по света идентифицират необходимостта да започнат да проследяват и управляват своите емисии на парникови газове, както за да демонстрират лидерство в околната среда, така и за да се подготвят за бъдещи политики и разпоредби за докладване. Въпреки че наличието на собствени стандарти за докладване предоставя основните средства, чрез които всеки тип институция може да създаде отчита парниковите газове от своята дейност, много публични организации са потърсили персонализирани насоки за тълкуване на тези стандарти, особено когато координират изискванията за докладване на парникови газове в множество правителствени организации.

Всички заинтересовани страни се възползват от отчитането и докладването на емисиите на парникови газове по начин, който улеснява изчисляването, проследяването и сравняването на напредъка във времето.

За правителствата, които вече наблюдават и отчитат потреблението на енергия и други екологични показатели, докладването на емисиите на парникови газове представлява нов интегративен показател за ефективност.

Графика 3. Обхват и видове на източниците на емисии на парникови газове

Отчитането и докладването на парникови газове се основава на следните принципи:

Таблица 11. Принципи за отчитане и докладване на ПГ

принцип	характеристики
СЪОТВЕСТВИЕ	<p>Съответствието на отчета за ПГ на публична институция означава, че той съдържа информацията, от която ползвателите – както вътрешни, така и външни за институцията – се нуждаят за вземане на решения.</p> <p>Важен аспект на съответствието е изборът на подходящ обхват на инвентаризацията или изборът на това кои дейности трябва да бъдат отчетени при инвентаризацията на ПГ на институцията.</p> <p>Този избор отразява същността и характера на отговорностите и сферата на контрол на институцията, а не само нейната правна форма.</p> <p>Съответствието може също да бъде продиктувано от регулаторни изисквания, които определят информацията, която трябва да бъде включена, или честотата на докладване.</p>

принцип	характеристики
	<p>Изборът на обхват на инвентаризацията зависи от характеристиките на институцията, предназначението на информацията и нуждите на ползвателите.</p> <p>При избора на обхват на инвентаризацията трябва да се вземат предвид редица фактори:</p> <ul style="list-style-type: none"> – институционален профил: определяне на дейностите, които организацията притежава, контролира или оперира – оперативни граници: идентифициране на дейности на място и извън него, споделени съоръжения, процеси и услуги – оперативен контекст: естеството на дейностите, географските местоположения, сектора(ите), целите на информацията и потребителите на информация.
<p>ПЪЛНОТА</p>	<p>Всички източници на емисии в рамките на избрания обхват на инвентаризацията трябва да бъдат отчетени, така че да се състави изчерпателна и смислена инвентаризация.</p> <p>На практика липсата на данни или разходите за събирането им могат да бъдат ограничаващ фактор.</p> <p>Понякога е изкушаващо да се определи минимален праг за отчитане на емисиите (често наричан праг de minimis), уточнявайки, че малък източник или група от източници, които не надвишават определен размер, могат да бъдат пропуснати от инвентаризацията.</p> <p>Технически, такъв праг просто означава, че общите емисии, изброени в окончателната инвентаризация, представляват предварително дефинирано подценяване.</p> <p>Въпреки че изглежда полезно на теория и множество установени програми за ПГ позволяват минимални прагове, практическото прилагане на такъв праг не е съвместимо с принципа за пълнота.</p>

принцип	характеристики
	<p>За да се използва праг de minimis, емисиите от определен източник или дейност трябва да бъдат количествено определени, за да се гарантира, че са под прага. Но след като емисиите бъдат количествено определени, по-голямата част от ползата от наличието на праг се губи.</p> <p>Въпреки това много програми за докладване на ПГ, като The Climate Registry, са променили концепцията de minimis, така че вместо да пропускат определени източници от инвентаризацията, които попадат под определен праг, докладващите институции могат да прилагат "опростена методология за оценка" или "алтернативна методология" за изчисление на емисиите от тези източници. Този подход може да намали тежестта за докладване за източници, за които данните са трудни за намиране или използване, като същевременно се постига изискването за пълнота.</p> <p>В контекста на проверката често се използва "праг на същественост", за да се определи дали дадена грешка или пропуск е съществено несъответствие или не, т.е. дали оказва значително влияние върху крайните емисии, отчетени в инвентаризацията. Това не е същото като праг de minimis за дефиниране на пълна инвентаризация. За случаите, когато определени емисии са били изключени или оценени неточно (напр. поради недостатъчни данни), е важно това да бъде документирано и обосновано.</p> <p>Верификаторите могат да определят потенциалното въздействие и уместността на изключването или неточността върху цялостния отчет за инвентаризацията.</p>
СЪГЛАСУВАНОСТ	<p>Ползвателите на информация за ПГ ще искат да проследяват и сравняват информацията за емисиите на парникови газове във времето, за да идентифицират тенденциите и да оценят напредъка към заявените цели.</p>

принцип	характеристики
	<p>Последователното прилагане на методологии за изчисление е от съществено значение за изготвянето на данни за емисиите на ПГ, тъй като осигурява възможност за сравнения – вътрешно във времето, както и външно – с инвентаризации на други институции.</p> <p>Ако има промени в използваните методи, данни или други фактори, влияещи върху оценките на емисиите, те трябва да бъдат оповестени, обосновани и документирани.</p>
ПРОЗРАЧНОСТ	<p>Прозрачността се отнася до степента, в която информацията за процесите, процедурите, допусканията и ограниченията на инвентаризацията на ПГ се разкрива по ясен, фактически, неутрален и разбираем начин въз основа на ясна документация и архивирани данни (т.е. одитна пътека).</p> <p>Информацията трябва да бъде записана, събрана и анализирана по начин, който позволява на вътрешни рецензенти и външни верификатори да потвърдят нейната достоверност.</p> <p>Специфичните изключения трябва да бъдат ясно идентифицирани и обосновани, предположенията да бъдат оповестени и да бъдат предоставени подходящи препратки за прилаганите методологии и използваните източници на данни.</p> <p>Информацията трябва да е достатъчна, за да позволи на трета страна да извлече същите резултати, ако ѝ бъдат предоставени същите изходни данни.</p> <p>Докладите следва да осигуряват ясно разбиране на проблемите в контекста на докладващата институция и смислена оценка на изпълнението.</p> <p>Независимата външна проверка е добър начин за гарантиране на прозрачност и определяне дали е установена подходяща одитна пътека и е предоставена документация.</p>

принцип	характеристики
ТОЧНОСТ	<p>Данните трябва да бъдат достатъчно точни, за да позволят на ползвателите да вземат решения с разумна увереност, че докладваната информация е достоверна.</p> <p>Измерванията, оценките или изчисленията на ПГ не трябва систематично да бъдат надценявани или подценявани, доколкото е възможно несигурностите трябва да бъдат отчетени и намалени.</p> <p>Мерките, предприети за осигуряване на точност при отчитането на емисиите, може да помогне за насърчване на доверието, като същевременно повишава прозрачността.</p>

Определянето на конкретни показатели за определяне на ключови екологични аспекти за публичните институции се основава на приетите от Европейската Комисия секторни референтни документи, отнасящи се за най-добрите практики за управление на околната среда, секторни показатели за ефективност по отношение на околната среда и еталони за високи постижения и по-конкретно Решение (ЕС) 2019/61 на Комисията от 19 декември 2018 година относно секторния референтен документ за най-добри практики за управление по околна среда, секторни показатели за екологични резултати и еталони за отлични постижения за сектора на публичната администрация съгласно Регламент (ЕО) № 1221/2009 относно доброволното участие на организации в Схемата на Общността за управление по околна среда и одит (EMAS)¹⁹.

¹⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=celex%3A32019D0061>

4.2. Ключови екологични аспекти за публичните институции

Екологичният отпечатък на публичните институции е свързан със следните екологични аспекти:

функционален аспект	екологичен натиск
Поддържане на административни сгради	Генериране на твърди отпадъци Потребление на вода Потребление на енергия, емисии на парникови газове (ПГ) (CO ₂) Емисии във въздуха (CO, SO ₂ , NO _x , прахови частици и др.) Изчерпване на ресурсите
Насочване на потреблението на енергия в управляваната територия и управление на собственото потребление на енергия	Потребление на енергия, емисии на парникови газове (ПГ) (CO ₂)
Управление на мобилността и/или общественя транспорт	Емисии във въздуха (CO, SO ₂ , NO _x , прахови частици и др.) Потребление на енергия, емисии на парникови газове (ПГ) (CO ₂)
Планиране на земеползването и управление на зелени градски площи	Земеползване Загуба на биологично разнообразие
Управление на качеството на атмосферния въздух и шума	Емисии във въздуха (CO, SO ₂ , NO _x , прахови частици и др.) Генериране на шум
Управление на отпадъците	Генериране на твърди отпадъци
Подаване на питейна вода	Потребление на вода
Управление на пречистването на отпадъчни води	Емисии във водата (биологично потребен кислород (БПК), химично потребен кислород (ХПК), микрозамърсители и др.)

функционален аспект	екологичен натиск
	Потребление на енергия, емисии на парникови газове (ПГ) (CO ₂)
Снабдяване със стоки и услуги	Генериране на твърди отпадъци Потребление на вода Потребление на енергия, емисии на парникови газове (ПГ) (CO ₂) Емисии във въздуха (CO, SO ₂ , NO _x , прахови частици и др.) Изчерпване на ресурсите
Насърчаване на екологосъобразното поведение на жителите и предприятията	Генериране на твърди отпадъци Потребление на вода Потребление на енергия, емисии на парникови газове (ПГ) (CO ₂) Емисии във въздуха (CO, SO ₂ , NO _x , прахови частици и др.) Емисии във водата (ХПК, БПК, микрозамърсители и др.) Изчерпване на ресурсите

4.3. Общи показатели за екологосъобразност на публични институции

Показателите, въз основа на които може да бъде измервана и оценявана степенята на екологосъобразност на функционирането на публичните институции са изведени въз основа на практиките и препоръките на Европейската комисия (Решение (ЕС) 2019/61), като са отчетени възможностите и ограниченията за установяване и измерване на съответните параметри, с оглед целите на проекта – демонстрационно представяне и визуализиране на съществена информация, която отразява както институционалния профил на съответната публична институция, нейната роля за администриране на конкретни обществени процеси, така и степенята на екологосъобразност на нейното функциониране.

В таблицата по-долу е представена приложимата (в рамките на проекта) обща рамка за определяне на степента на екологосъобразност на функционирането на централни и териториални публични институции.

Таблица 12. Приложима рамка за определяне на степента на екологосъобразност на функционирането на публични институции

код	показател
[КЗ-П1]	Потребление на енергия
[КЗ-П2]	Потребление на вода
[КЗ-П3]	Образуване на отпадъци
[КЗ-П4]	Използване на хартия и консумативи
[КЗ-П5]	Включване на екологични критерии във всички обществени поръчки
[КЗ-П6]	Енергийни характеристики на обществените сгради
[КЗ-П7]	Роля на публичния сектор като водещ пример

Създаването на граждански профили на публични институции включващи екологичните аспекти на функционирането на публичните институции се основава на следната входна информация:

Таблица 13. Показатели за оценка на потреблението на енергия

показател	характеристики	мярка
сгради, ползвани самостоятелно от съответната публична институция	посочва се броя на сградите, ползвани самостоятелно от съответната публична институция	брой
	разгъната застроена площ на сграда 1	m ²
	разгъната застроена площ на сграда ...	m ²

показател	характеристики	мярка
сгради, ползвани съвместно от съответната публична институция и други институции	посочва се броя на сградите, ползвани съвместно от съответната публична институция и други институции	брой дял {%}, ползван от съответната публична институция
	разгъната застроена площ на сграда 1	m ²
	разгъната застроена площ на сграда ...	m ²
служители	брой служители, по щатно разписание	брой
	брой служители в еквивалент на пълно работно време (ЕПРВ)	брой
видове ползвана енергия		kWh/година

(1) [КЗ-П1] Потребление на енергия

Потреблението на енергия е ключов показател за ефективността и ефикасността на дейността на публичните институции.

Показател **КЗ-П1** е пряко свързан с **административните сгради**, притежавани или управлявани от публични администрации.

Управлението на потреблението на енергия включва:

- събиране и наблюдение на данните за потреблението на енергия; данните могат да се събират на ниво сграда, части на сграда (например лоби, офиси, стол/кафене), по вид енергиен източник (например газ, електричество) и по категория крайна употреба (например осветление, отопление);

- анализ на данните, определяне на цели, определяне на еталони и използването им за сравняване на действителните резултати от използването на енергия;
- определяне на стратегия и план за действие за подобряване на енергийните характеристики на административната сграда.

Таблица 14. Изчисление на показатели за потребление на енергия

индикатори	изчисления	мярка	забележки
1) Наличие на енергиен паспорт (сертификат) на сградата			ДА/НЕ
2) Общо годишно потребление на крайна енергия в сградата/ институцията	1) Общо годишно потребление на енергия на единица разгъната застроена площ	kWh/година kWh/m ² /година	
	2) Общо годишно потребление на енергия на един служител	kWh/ЕПРВ/година	служител на еквивалент на пълно работно време (ЕПРВ)
3) Общо годишни емисии на парникови газове на единица разгъната застроена площ или служител в еквивалент на пълно работно време (ЕПРВ) в сградата/ институцията		(kg CO _{2екв} /m ² /година, kg CO _{2екв} /ЕПРВ/година)	

(2) [КЗ-П2] Потребление на вода

Потреблението на вода е показател за ефективността на управлението на водите съгласно принципите на цикъла "планирай, направи, провери, действай" в административните сгради, притежавани или управлявани от публичната администрация, чрез:

- събиране и наблюдение на данните за потреблението на вода;
- данните могат да се събират на ниво сграда, части на сградата, в които се използва вода (например лоби, офиси, стол/кафене), както и по категория крайна употреба (например тоалетни, кухни);
- анализ на данните, определяне на цели, определяне на еталони и използването им за сравняване с действителното потребление на вода;
- определяне на стратегия и план за действие за намаляване на употребата на вода (например монтиране и редовна поддръжка на високоефективни смесители, душовете и редуктори на налягането, монтиране на системи за събиране на дъждовна вода).

Този показател е приложим за офис сградите, притежавани или управлявани от публични администрации, при условие че разходите за инсталиране и поддръжка на системи за мониторинг и събиране на данни за използването на водата се възстановяват от очакваното спестяване на вода, което може да бъде постигнато. Действията, които могат да възникнат вследствие на наблюдението на показател **КЗ-П2** в наетите сгради, е вероятно да бъдат по-ограничени.

Свързани индикатори за екологични резултати:

индикатори	мярка	забележки
4) Общо годишно потребление на вода на служител на еквивалент на пълно работно време (ЕПРВ)	м ³ /ЕПРВ/година	b1) Общото потребление на вода в офис сградите е по-ниско от 6,4 м ³ /служител на еквивалент на пълно работно време/година

(3) [КЗ-ПЗ] Образование на отпадъци

Образуването на отпадъци е показател за ефективността на управлението на отпадъците в офисите, притежавани или управлявани от публични администрации, които се основава на:

- предотвратяване:** създаване на процедури и архиви без хартия, осигуряване на трайност на оборудването и консумативите (например чрез екологосъобразни обществени поръчки), създаване на възможност за повторно използване на офис мебели и оборудване (например създаване на онлайн опис на наличното оборудване, мебели и канцеларски материали, които вече не са нужни, и гарантиране, че всички служби и персонал търсят в този опис преди да купуват нови вещи; осигуряване на професионално почистване, ремонт и поддръжка с цел удължаване на експлоатационния живот); стимулиране на персонала да използва повторно чаши за многократно употреба вместо пластмасови изделия за еднократна употреба; осигуряване на фонтани за вода (без пластмасови чаши) вместо пластмасови бутилки на срещи или в обществени пространства;

- **разделяне:** лесен достъп до кошове за рециклиране на всички най-често срещани видове отпадъци и създаване на пунктове за рециклиране за всички останали видове отпадъци с цел да се сведе до минимум генерирането на остатъчни отпадъци; закупуване на оборудване и консумативи, направени от рециклируеми материали;
- **мониторинг:** редовно отчитане на количествата генерирани отпадъци по видове, обхващащи всички видове отпадъци (например разделно събрани фракции, остатъчни отпадъци, опасни отпадъци); това може да се постигне посредством подходящи стратегии и участие на служителите от различни служби.

Тази показател е приложим за всички публични администрации и е специфична за офисните дейности. Изпълнената конкретна мярка (например различните фракции, на които са разделени отпадъците) следва да отразява специфичните условия (например видове генерирани отпадъци, наличност на местни услуги за рециклиране за определени видове отпадъци, местно законодателство и разходи за управление на отпадъците).

Свързани индикатори за екологични резултати:

индикатори	мярка	забележки
5) Общо количество генерирани офис отпадъци на служител	(kg/ЕПРВ/година)	b2) За депониране се изпращат нула отпадъци, генерирани в офис сградите b3) Общото количество генерирани отпадъци в офис сградите е по-малко от 200 kg/служител на еквивалент на пълно работно време/година

индикатори	мярка	забележки
6) Офис отпадъци, изпратени за рециклиране	% от общото тегло на отпадъците (%)	

(4) [КЗ-П4] Използване на хартия и консумативи

Използването на хартия и консумативи е показател за ефективността на използваните ресурси, който се основава на:

- прилагане и насърчаване на вътрешни процедури (например процедури без хартия, като например електронни работни потоци, електронни подписи и електронни архиви, без отпечатване на документи за събрания, без отпечатване на бюлетини/доклади, двустранно отпечатване като вариант по подразбиране), които помагат на служителите и обществеността да избягват използването на офисна хартия (т.е. хартия за копирна машина/принтер) и консумативи (т.е. всички материали, като например химикалки, моливи, маркери, преносими компютри, използвани в офисите), като по този начин се намали търсенето;
- използване на екологосъобразни обществени поръчки за постигане на избор с по-слабо въздействие, например хартия с по-нисък грамаж, по-дълготрайни, презареждащи се продукти и алтернативи с ниско въздействие върху околната среда или ниска токсичност.

Този показател е приложен за всички публични администрации.

Свързани индикатори за екологични резултати:

индикатори	мярка	забележки
7) Брой листове офис хартия, използвани дневно от един служител	листове хартия/ЕПРВ/работен ден	b4) Потреблението на офис хартия е пониско от 15 листа А4/служител на еквивалент на пълно работно време/работен ден
8) Дял на закупената офис хартия, сертифицирана като екологосъобразна	% от общото количество закупена офис хартия	b5) Използваната офис хартия е 100 % рециклирана или сертифицирана с екомаркировка
9) Разходи за закупените офис консумативи на един служител	BGN/ЕПРВ/година	

(5) [\[К3-П5\]](#) Включване на екологични критерии при възлагане на обществени поръчки

Включването на екологични критерии при възлагане на обществени поръчки за снабдяване с продукти (стоки, услуги и строителни работи) и за вземане предвид в тържните критерии на най-икономичния разход във връзка с жизнения цикъл на даден продукт или услуга, а не само първоначалната инвестиция за закупуването им.

Екологични критерии могат да бъдат въведени в техническите спецификации, критериите за подбор, критериите за възлагане и клаузите за изпълнение на поръчката на всяка тържна процедура, където се очаква съответно потенциално въздействие върху околната среда.

Публичните администрации, които се нуждаят от насоки относно формулирането на екологичните критерии, могат:

- да въведат критериите на ЕС за екологосъобразни обществени поръчки, когато такива са налични за конкретния продукт, в техническите спецификации, критериите за подбор, критериите за възлагане и клаузите за изпълнение на договора;
- когато не съществуват препоръки на ЕС за екологосъобразни обществени поръчки, да посочват екомаркировката на ЕС, когато е налична за конкретния продукт, като използват критериите на екомаркировката на ЕС за обществените поръчки;
- да въведат като критерий за възлагане на обществени поръчки за снабдяване със стоки, услуги и строителни работи регистрацията по EMAS на доставчиците, като предоставят допълнителни точки в процеса на оценка на офертите, при условие че прилагането на система за управление по околна среда има отношение към предмета на договора. В сектори или области, в които сред участниците на пазара има малък брой организации, регистрирани по EMAS, и това може да ограничи броя на офертите, обхватът на позоваване може да се разшири и да включи системите за управление по околна среда, основаващи се на международни стандарти (т.е. ISO 14001). Въпреки това публичните администрации могат да възнаградят по-голямата достоверност и надеждност на EMAS, като предоставят повече точки на регистрираните по EMAS организации, отколкото на организациите с други системи за управление по околна среда, които не представят същите гаранции.

Този показател е приложен за всички публични администрации.

Свързани индикатори за екологични резултати:

индикатори	мярка	забележки
10) Процент на тръжните процедури, включващи екологични критерии, от общия брой на тръжните процедури, разделени по категории продукти	%	б6) 100 % от тръжните процедури включват екологични критерии, в които се изисква най-малко равнището на ефективност, определено в критериите на ЕС за екологосъобразните обществени поръчки (ЕОП), по отношение на продуктите, за които са налице критерии на ЕС за ЕОП (например офис хартия, почистващи препарати, мебели)

(6) [КЗ-П6] Подобряване на енергийните характеристики на обществените сгради

Увеличаването на енергийната ефективност на обществените сгради и свеждане до минимум на потреблението им на енергия може да се постигне чрез подобряване на енергийните характеристики и целостта на външните ограждащи елементи на сградата (стени, покриви и остъкляване) и повишаване на херметичността, както и чрез монтиране на енергийно ефективно оборудване и въвеждане в експлоатация на енергийните системи.

При определянето на мерките за подобряване на енергийните характеристики на сградите е необходимо да се вземат предвид не само енергийните характеристики, които трябва да бъдат постигнати, но и общите въздействия върху околната среда през целия жизнен цикъл на сградите. Тези въздействия могат да бъдат сведени до минимум, наред с другото, чрез избирането на устойчиви

материали, изработени с ниско потребление на първична енергия, които гарантират в етапа на проектиране лесно адаптиране с цел подпомагане на бъдещо повторно използване на сградата и лесно обновяване (например гъвкави планове на площите), както и възможност за демонтаж за повторна употреба и рециклиране на строителните материали и елементи.

Тази показател е приложим за всички публични администрации, които предприемат мерки за подобряване на енергийните характеристики на обществените сгради. Отчитането на този показател за наети сгради не е препоръчително.

Свързани индикатори за екологични резултати:

индикатори	мярка	забележки
11) Общо годишно потребление на крайна енергия на единица разгъната застроена площ	kWh/m ² /година	b12) Що се отнася до новопостроените сгради, сградата е проектирана с общо потребление на първична енергия (включващо всички видове ползване), което е по-ниско от 60 kWh/m ² /година

(7) [\[КЗ-П7\]](#) Роля на публичния сектор като водещ пример

Роля на публичния сектор като водещ пример е показател, който отчита наличие на:

- демонстриране на амбиция чрез надвишаване на съществуващите национални или международни цели за собственото потребление на енергия от местните органи и за потреблението на енергия на територията им с категоричен ангажимент на най-високо общинско равнище и ангажираност на останалите заинтересовани страни;

- служене за пример: общината може да прилага водещи мерки и да постигне водещи равнища на енергийна ефективност както за да докаже, че това е възможно, така и за да насърчи местния пазар за устойчиви енергийни решения; общината може също така да представи водещи проекти, за да демонстрира ангажимента на публичния орган към устойчивостта;
- общуване по ефективен начин с широката общественост: публичната администрация трябва да бъде считана за постигаща амбицията, за да се насърчат други заинтересовани страни да последват примера;
- подкрепяне на създаването на схеми за стимулиране: създаване на местни схеми за финансиране на жителите в действията им за намаляване на въздействието им върху околната среда;
- помощ за преодоляване на институционалните бариери за възприемането на устойчиви енергийни решения.

Този показател е приложим за всички публични администрации.

Свързани индикатори за екологични резултати:

индикатори	мярка	забележки
12) Изпълнение на водещи и демонстрационни проекти	да/не	
13) Постигане на амбициозно равнище на енергийни характеристики във всички сгради и дейности на публичната администрация	(да/не)	
14) Наличие на практики за целепологане, измерване и отчитане на мерки за екологосъобразност на публични институции	(да/не)	

4.4. Специфични показатели за екологосъобразност на териториални публични институции

Практически всеки аспект от дейността на териториални публични институции може да бъде обект на оценка за екологосъобразност, тъй като те, в частност общинските и районните администрации са отговорни за функционирането основните обществени системи.

В таблицата по-долу е представена общата рамка за определяне на степенята на екологосъобразност на функционирането на териториални (местни) публични институции. Тази рамка ще бъде прилагана, доколкото е налична съответната информация, като за отделните местни институции ще бъдат установени и оценени не повече от 5 показателя.

Таблица 15. Рамка за определяне на степенята на екологосъобразност на функционирането на териториални (местни) публични институции

ког	показател
[КЗ-Пм1]	Изготвяне на опис за потреблението на енергия и емисиите на територията на общината
[КЗ-Пм2]	Установяване и прилагане на общински план за действие в областта на енергията и климата
[КЗ-Пм3]	Установяване и прилагане на стратегия за адаптиране към изменението на климата в рамките на територията на общината
[КЗ-Пм4]	Изпълнение на енергийно ефективно улично осветление
[КЗ-Пм5]	Подобряване на енергийните характеристики на социалните жилища
[КЗ-Пм6]	Въвеждане на план за устойчива градска мобилност
[КЗ-Пм7]	Насърчаване на колхозенето и ходенето пеша чрез велосипедна инфраструктура, схеми за съвместно ползване на велосипеди и популяризиране на ходенето пеша

ког	показател
[КЗ-Пм8]	Интегрирана продажба на билети за обществен транспорт
[КЗ-Пм9]	Увеличаване на използването на електрически превозни средства в градските райони
[КЗ-Пм10]	Насърчаване на интермодалността на пътниците
[КЗ-Пм11]	Установяване и прилагане на местна стратегия и план за действие в областта на биологичното разнообразие
[КЗ-Пм12]	Създаване на "синьо-зелени" мрежи
[КЗ-Пм13]	Насърчаване на изграждането на зелени покриви
[КЗ-Пм14]	Придаване на нова екологична стойност на изоставените зелени площи и покрайнините
[КЗ-Пм15]	Подобряване на качеството на местния атмосферен въздух
[КЗ-Пм16]	Мониторинг, картографиране и намаляване на шумовото замърсяване
[КЗ-Пм17]	Прилагане на пълно измерване на водата на равнище домакинство/краен потребител
[КЗ-Пм18]	Намаляване на течовете на вода от водоразпределителната система

- (1) [\[КЗ-Пм1\]](#) Изготвяне на опис за потреблението на енергия и емисиите на територията на общината

Този показател е свързан със:

- системно събиране на данни за потреблението на енергия и емисиите на територията на общината; обхватът на описва включва потреблението на енергия и емисиите на територията от всички сектори, като се обхващат промишлеността, търговията/услугите, селското стопанство, строителството, жилищният фонд и транспортът;

- публично докладване на събраните данни и използването им за набелязване на действия за намаляване на емисиите на парникови газове на територията.

Този показател е приложим за всички местни органи.

Свързани индикатори за екологични резултати:

индикатори	мярка	забележки
15) Общи годишни въглеродни емисии на територията на общината	абсолютни t CO _{2ekв} kg CO _{2ekв} /жител	
16) Годишно потребление на енергия от територията на общината на жител, изразено като крайна енергия	kWh/жител	

- (2) [\[Кз-Пт2\]](#) Установяване и прилагане на общински план за действие в областта на енергията и климата

Наличието и изпълнението на [общински план за действие в областта на енергията и климата](#), основаващ се на описа на потреблението на енергия и емисиите е качествена характеристика на местната политика. Планът за действие включва краткосрочни и дългосрочни цели, основани на науката и доказателствата, които могат да бъдат постигнати чрез изпълнение на редица определени действия (например намаляване на потреблението на енергия от частните сгради и предприятията, намаляване на потреблението на енергия от общинските сгради и местните обществени услуги, подобряване на обществения транспорт).

Този показател е приложим за всички местни органи.

Свързани индикатори за екологични резултати:

индикатори	мярка	забележки
17) Въведен е общински план за действие в	да/не	b9) Въведен е общински план за действие в

индикатори	мярка	забележки
областта на енергията и климата, включващ цели и действия		областта на енергията и климата, който включва цели и действия и се основава на данните за потреблението на енергия и емисиите
18) Общи годишни въглеродни емисии на територията на общината	абсолютни (t CO _{2екв}) и на жител (kg CO _{2екв} /жител)	

- (3) [\[К3-Пт3\]](#) Установяване и прилагане на стратегия за адаптиране към изменението на климата в рамките на територията на общината

Този показател цели установяване на цялостна стратегия за адаптиране към изменението на климата за територията на общината, която позволява опазването на застроената и естествената околна среда от неблагоприятните ефекти и въздействията на изменението на климата (например наводнения, топлинни вълни, суши). Стратегията за адаптиране към изменението на климата може да надгражда други местни и регионални стратегии за адаптиране и да осигурява тяхната взаимосвързаност. Стратегията трябва да бъде съгласувана и да бъде взета предвид в останалите приложими политики и стратегии (например планове за управление на водни басейни).

Тази показател е приложим за всички местни органи. Обхватът на стратегията за адаптиране следва да отчита специфичния контекст на публичната администрация. Включените в стратегията мерки трябва да съответстват на очакваните въздействия от изменението на климата върху нейната територия.

Свързани индикатори за екологични резултати:

индикатори	мярка	забележки
------------	-------	-----------

19) Въведена е стратегия за адаптиране към изменението на климата за територията на общината	да/не	b10) Въведена е стратегия за адаптиране към изменението на климата за територията на общината
---	-------	---

(4) [\[КЗ-Пм4\]](#) Изпълнение на енергийно ефективно улично осветление
Този показател е свързан със:

- извършване на одит на системата за улично осветление;
- подобряване на осветителните тела с цел избягване на осветление нагоре и наτραпчиво осветление и максимално увеличаване на полезното осветление;
- намаляване на нивото на осветеност до действителните нужди (т.е. избягване на прекалена осветеност);
- подмяна на лампите, като се избират високоефективни технологии (например LED) и като се вземат предвид издръжливостта;
- прилагане на нощно затъмняване (т.е. намалено осветление късно през нощта);
- въвеждане на интелигентно улично осветление (например чрез използване на сензори за временно увеличаване на нивата на осветеност, когато е засечено присъствието на хора).

Този показател е приложим за местни органи, които пряко или непряко (чрез публично или частно дружество) управляват осигуряването на улично осветление. Инвестициите, необходими за изпълнение на изброените мерки, могат да представляват ограничение в някои случаи и да засягат избора на конкретни мерки за изпълнение, но като цяло се компенсират от икономите на енергия и имат като резултат разумни срокове на възвращаемост.

Свързани индикатори за екологични резултати:

индикатори	мярка	забележки
20) Годишно потребление на енергия за улично осветление на жител	kWh/жител/година	b11) Потреблението на енергия за улично осветление на километър е по-ниско от 6 MWh/km/година

(5) [\[К3-Пт5\]](#) Подобряване на енергийните характеристики на социалните жилища

Този показател цели да установи наличието на мерки за подобряване на енергийните характеристики на социалните жилища както по отношение на съществуващите сгради, които се ремонтират, така и за новите сгради, както е описано по-горе за обществените сгради. По отношение на социалните жилища съответната институция трябва да ангажира местните жители в процеса на планиране на ремонта или проектирането на новата сграда, за да бъдат взети под внимание техните нужди и да бъдат запознати с предимствата на почти нулевоенергийните сгради и начините на използването им.

Този показател е приложим за местни органи, които управляват социални жилища. Размерът на необходимите инвестиции може да се окаже важна пречка за прилагането ѝ. При все това съответните социални ползи (по-добро благосъстояние, намалена енергийна бедност) и финансови ползи (икономии на енергия, ако разходите за енергия се плащат централно, или по-висок процент наематели, които плащат наема си, ако отговарят за собствените си разходи за енергия), превишават инвестициите.

Свързани индикатори за екологични резултати:

индикатори	мярка	забележки
21) Общо потребление на	kWh/m ² /година	b12) Що се отнася до новопостроените сгради,

енергия на единица разгънатата застроена площ годишно, изразено като крайна енергия		сградата е проектирана с общо потребление на първична енергия (включващо всички видове ползване), което е по-ниско от 60 kWh/m ² /година
---	--	---

(6) [\[КЗ-Пт6\]](#) План за устойчива градска мобилност

Този показател цели да установи наличие на план за устойчива градска мобилност (ПУГМ), както и наличие на интегриран подход към всички видове транспорт, като същевременно се взема предвид планирането на заобикалящата среда. ПУГМ има за цел да се подобрят безопасността и сигурността, да се намалят замърсяването на въздуха и шумовото замърсяване, да се намалят емисиите и потреблението на енергия, да се подобрят ефикасността и разходната ефективност на транспорта и да се повишат привлекателността и качеството на градската среда и градското устройство.

Този показател е приложим за местни органи, отговорни за мобилността и/или общественя транспорт. Местните и контекстуалните фактори могат да окажат въздействие върху конкретните мерки, които е възможно да бъдат включени в ПУГМ, както и върху тяхната приложимост.

Свързани индикатори за екологични резултати:

индикатори	мярка	забележки
22) Дял на пътуванията с различен вид транспорт	% от пътуванията с автомобил, мотоциклет, обществен транспорт, колоездене и ходене пеша	

(7) [\[КЗ-Пт7\]](#) Насърчаване на колоезденето и ходенето пеша чрез велосипедна инфраструктура, схеми за съвместно ползване на велосипеди и популяризиране на ходенето пеша

Този показател е свързан със:

- мерки на политиката и стратегии за насърчаване на колоезденето и ходенето пеша; колоезденето и ходенето пеша трябва да бъдат признати като отделни видове транспорт в документите за политиките и планирането и стратегическите планове на градовете, като се включват конкретни мерки за всеки от тях;
- създаване на ефективна инфраструктура; пешеходната инфраструктура и велосипедната инфраструктура са нужни, за да бъдат ходенето пеша и колоезденето безопасни, бързи и привлекателни;
- прилагане на методологически инструменти за систематичното събиране на данни за ходенето пеша и колоезденето; оценяването на ефекта от прилаганите мерки и насърчаване на устойчивия транспорт;
- разработване на ефективни и целенасочени инструменти за информиране с цел насърчаване на ходенето пеша и колоезденето сред жителите и пътуващите ежедневно между дома и работното място

Тази показател е приложим за местни органи, отговорни за мобилността. Някои местни и контекстуални фактори (например топографията) е възможно да ограничат приложимостта на конкретни мерки, подкрепящи и насърчаващи ходенето пеша и колоезденето.

Свързани индикатори за екологични резултати:

индикатори	мярка	забележки
23) Дял на пътуванията с различен вид транспорт	% от пътуванията с автомобил, мотоциклет, обществен транспорт,	b17) Градът има модален дял за колоездене от 20 % или повече ИЛИ градът е увеличил дела на

индикатори	мярка	забележки
	колоездене и ходене пеша	колоезденето с поне 50 % през последните пет години.
24) Дължина на велосипедната инфраструктура	(велосипедни алеи, велосипедни ленти) общо (в километри) и по отношение на дължината на общата пътна мрежа за превозните средства (километри велосипедни алеи/километри пътища)	b18) Поне 10 % от инвестициите на града в транспортната инфраструктура и поддръжката ѝ са предвидени за велосипедната инфраструктура.
25) Градът има специална политика или план за инвестиране в пешеходна/ велосипедна инфраструктура и измерими цели за увеличаване на ходенето пеша/ колоезденето, които са одобрени на политическо равнище	да/не	

(8) [\[Кз-Пm8\]](#) Интегрирана продажба на билети за обществен транспорт

Този показател отразява наличието на интегрирана продажба на билети под формата на интелигентна система с възможност за идентифициране и таксуване за пътувания, при които се използват няколко вида транспорт. Ако публичната администрация действа като оператор на обществения транспорт (например чрез

дъщерно дружество, собственост на града), тя сама може да извършва интегрирана продажба на билети. В случаите, когато общината възлага услуги за обществен транспорт на частни дружества, при тържната процедура могат да се изискват решения за интегрирана продажба на билети.

Тази показател е приложим за местни органи, отговорни за обществения транспорт. При все това възстановяването на първоначалните инвестиции по отношение на времето и финансирането, необходими за въвеждането на интелигентна система за интегрирана продажба на билети, може да се окаже предизвикателство при наличието на по-ниска от определената критична маса от потребители и годишни трансакции.

Свързани индикатори за екологични резултати:

индикатори	мярка	забележки
26) Процент на пътуванията, платени чрез интегрирания билет	%	b21) Поне 75 % от пътуванията са платени чрез интегрирания билет (%)

(g) [К3-Пmg] Електрически превозни средства в градските райони

Този показател отразява наличието на **електрически превозни средства** (т.е. електрически автомобили, мотореди и велосипеди) за собствения парк на публичната администрация. Освен това могат да бъдат въведени и схеми, които подпомагат закупуването на електрически превозни средства от жителите, чрез заделяне на средства от бюджета или договаряне с местните банки за намалени лихвени проценти. Освен това публичната администрация може да подкрепи използването на електрически превозни средства, като разреши движението им в зони с ограничен трафик или в ленти с привилегирован достъп, като създава обществени зарядни точки или увеличава броя им, като намали данъчното облагане на електрическите превозни средства, като въведе или подкрепи схеми за съвместно ползване на

електрически автомобили и рекламира пред жителите мерките за подпомагане на електрическите превозни средства.

Тази показател е приложен за всички местни органи и е особено подходяща в градовете (с голям дял на късите разстояния при шофиране) и в районите с проблеми със задръствания и замърсяване на въздуха.

Свързани индикатори за екологични резултати:

индикатори	изчисления	мярка	забележки
27) Процент на електрическите превозни средства	(по вид, например електрически автомобили, електрически велосипеди) на пътя спрямо общия брой превозни средств	%	
28) Процент на обществените електрически превозни средства (по вид, например електрически автомобили, електрически велосипеди) спрямо всички превозни средства в парковете от обществени превозни средства		%	
29) Брой обществени зарядни точки на жител		брой/жители	

(10) [K3-Пm10] Насърчаване на интермодалността на пътниците

Този показател отразява наличието на мерки за насърчаване на създаването на удобни, безопасни, бързи и безпроблемни връзки между устойчивите видове транспорт. Системите за интермодален транспорт обединяват инфраструктурата и услугите за обществен транспорт (автобуси, трамваи/железопътни системи с олекотена конструкция и железопътни линии за придвижване на къси разстояния за ежедневно пътуващи), ходене пеша, колоездене, съвместно ползване на велосипеди и съвместно ползване на автомобили. Публичните администрации могат да насърчават интермодалността на пътниците, като си сътрудничат с различни оператори на обществен транспорт и дружества за съвместно ползване на велосипеди и автомобили.

Този показател е приложим за всички местни органи, но е особено подходяща за градове със сложни транспортни мрежи и увеличена територия.

Свързани индикатори за екологични резултати:

индикатори	мярка	забележки
30) Дял на пътуванията с различен вид транспорт	% от пътуванията с автомобил, мотоциклет, обществен транспорт, колоездене и ходене пеша	b22) Делът на устойчивите видове транспорт, използвани в града (например ходене пеша, колоездене, автобус, трамвай, влак) е 60 % или по-висок
31) Среден брой на паркоместата за велосипеди на спирките на общественя транспорт за	брой паркоместа за велосипеди/брой пътници	

индикатори	мярка	забележки
среден дневен пътникопоток		
32) Софтуерът за планиране на интермодално пътуване, достъпен за жителите, включва пешеходни и велосипедни етапи от пътуването	да/не	

(11) [\[К3-Пм11\]](#) Установяване и прилагане на местна стратегия и план за действие в областта на биологичното разнообразие

Този показател отразява наличието на стратегия за местното биоразнообразие и/или план за действие, чиито цели и подцели могат да бъдат определени посредством диалог с експерти, заинтересовани страни и жители. Планът за действие следва да включва мерките, които трябва да бъдат изпълнени, сроковете, наличния бюджет, етапите, партньорствата за изпълнението и отговорностите. Резултатите от плана за действие могат да бъдат популяризирани и разпространени сред жителите и заинтересованите страни, за да се повиши осведомеността.

Този показател е приложим за всички местни органи, отговорни за управлението на зелените градски площи.

Свързани индикатори за екологични резултати:

индикатори	изчисления	мярка	забележки
33) Процент и брой на местните видове (за различни категории видове, например птици,	—	%	

неперуги) в градската зона			
34) Процент на естествените и полуестествените райони в градската зона спрямо общата градска зона		%	
35) Зелено пространство на жител	— разграничение между градски, полуградски и селски зони	м ² /жител	

(12) [\[КЗ-Пт12\]](#) Създаване на 'синьо-зелени' мрежи

Този показател отразява състоянието на синьо-зелени мрежи, възвръщане на ориентиран към природата воден цикъл и принос за благоустройството на града чрез обединяване на управлението на водите и екологосъобразната инфраструктура. В синьозелените мрежи могат да бъдат включени и да се защитават хидрологичните и екологичните ценности на градския пейзаж, като същевременно се осигуряват устойчиви и адаптивни мерки за справяне с наводнения.

Този показател е приложим за всички местни органи.

Свързани индикатори за екологични резултати:

индикатори	мярка	забележки
36) Процент на зелените и сините градски площи в градската зона спрямо общата градска зона	%	

(13) [\[КЗ-Пт13\]](#) Насърчаване на изграждането на зелени покриви

Този показател отразява наличието на насърчителни мерки, които подкрепят изграждането на зелени покриви в нови и съществуващи публични и частни сгради. Зелените покриви могат също така да се използват за разполагане на системи за енергия от

възобновяеми източници, като например фотоволтаични панели. Насърчителни мерки, които подкрепят изграждането на зелени покриви, могат да включват икономически стимули, намалена бюрокрация и специална техническа помощ за включване на зелени покриви в строителството или обновяването на сгради.

Тази показател е приложим за всички местни органи, отговорни за планирането на земеползването.

Свързани индикатори за екологични резултати:

индикатори	мярка	забележки
37) Процент на покритата със зелени покриви повърхност от общата повърхност на градския район	$m^2_{\text{зелени покриви}}/m^2_{\text{градска зона}}$	
38) Процент или брой сгради със зелени покриви в даден градска зона	%	

(14) [\[К3-Пт14\]](#) Придаване на нова екологична стойност на изоставените зелени площи и покрайнините

Този показател отразява наличието на план за възстановяване на изоставените зелени площи и покрайнините на територията на общината с цел премахване на замърсителите от почвата и водата, подобряване на местообитанието на дивата флора и фауна, намаляване на ефекта на градския топлинен остров и предпазване от ерозия на почвата и наводнения, като същевременно на местните жители се предлагат зелени площи за отгх.

Тази показател е приложим за всички местни органи.

Свързани индикатори за екологични резултати:

индикатори	мярка	забележки
39) Приемане на план за възстановяване и екологично управление на изоставените	да/не	

зелени площи и покрайнините в рамките на градската зона		
---	--	--

(15) [\[К3-Пм15\]](#) Подобряване на качеството на местния атмосферен въздух

Този показател отразява наличието на структуриран план за подобряване на качеството на въздуха с редовно актуализирани краткосрочни и дългосрочни цели, които са предварително зададени и по-строги целеви и пределно допустими стойности от определените в Директива 2008/50/ЕО на Европейския парламент и на Съвета (Директивата за качеството на въздуха).

Планът трябва да обхваща всички аспекти, като се започне с транспорта (използване на автомобили, ограничения на скоростта, обществен транспорт и др.), промишлени инсталации, производство на енергия, видове отоплителни системи в сградите, енергийна ефективност на сградите и планиране на земеползването, и трябва да бъде разработен в сътрудничество със съответните секторни органи и заинтересовани страни.

Освен това, когато е приложимо, ефективността на плана може да бъде повишена, когато същият се разработва координирано с публичните органи на по-високо равнище и със съседните общини. Планът за подобряване на качеството на въздуха задължително трябва да включва разпространение на информацията към жителите относно ефектите и важността на качеството на въздуха, например чрез насърчаване на използването на варианти с устойчив транспорт.

Тази показател е приложим за всички местни органи, отговорни за управлението на качеството на въздуха на тяхната територия, като е съсредоточена върху конкретни местни проблеми.

Свързани индикатори за екологични резултати:

индикатори	мярка	забележки
40) Средна годишна концентрация на ПЧ ₁₀	µg/m ³	
41) Брой дни годишно, когато средната дневна концентрация на ПЧ ₁₀ надвишава стойността от 50 µg/m ³	дни/година	
42) Средни годишни концентрации на ПЧ _{2,5}	µg/m ³	
43) Брой дни годишно, когато средната дневна концентрация на ПЧ _{2,5} надвишава стойността от 25 µg/m ³	дни/година	
44) Брой дни годишно, когато концентрацията на озон (O ₃) надвишава стойността от 120 µg/m ³ за максималната дневна 8-часова средна стойност	дни/година	
45) Средна годишна концентрация на азотен диоксид	NO ₂ (µg/m ³)	
46) Брой дни годишно, когато часовата концентрация на NO ₂ надвишава стойността от 200 µg/m ³	дни/година	

(16) [\[К3-Пм16\]](#) Мониторинг, картографиране и намаляване на шумовото замърсяване

Този показател е свързани със справяне с шумовото замърсяване.

Този показател отразява наличието на мерки, свързани с картографиране на шума на територията на общината и информирание на обществеността за въздействието на шумовото замърсяване и за резултатите от картографирането чрез ефективна информационна кампания. Въз основа на резултатите от картографирането на шума местните органи трябва да създадат планове за действие срещу шума, за да намалят нивата на

шума на местно равнище и да запазят качеството на шума в околната среда в тези райони, в които то е добро.

Тази показател е приложим за всички местни органи, отговорни за справяне с шумовото замърсяване.

Свързани индикатори за екологични резултати:

индикатори	мярка	забележки
47) Процент на измерванията на нивата на шум, надвишаващи местните пределни стойности, от общия брой измервания	%	
48) Жители, изложени на нива на шум, надвишаващи местните пределни стойности, от общия брой на населението	%	
49) Жители, изложени на нива на шум през нощта, които влияят върху здравето според ограниченията на Световната здравна организация, от общия брой на населението	%	

(17) [\[К3-Пм17\]](#) Прилагане на пълно измерване на водата на равнище домакинство/краен потребител

Този показател е свързан с водоснабдяването с питейна вода.

Този показател отразява наличието на водомери за всяка жилищна единица и всеки друг отделен краен потребител (промишлено предприятие, търговска сграда, обществена сграда и др.) с цел всички сметки за вода да се основават на действителното потребление на вода. С инсталирането на интелигентни водомери по-специално е възможно потреблението на вода да се наблюдава дистанционно и своевременно и да се анализират например моделите на потребление на различни клиенти или да се откриват слабостите на водоразпределителните мрежи. Фактурирането на действителното потребление на вода и възможността за ранно

откриване на необичайно потребление на вода (например течове) може да доведе до значителни икономии на вода.

Тази показател е приложен за всички местни органи, отговорни за управлението на водоснабдителна мрежа.

Свързани индикатори за екологични резултати:

индикатори	мярка	забележки
50) Процент на навлизане на измерването с водомери	(% от потребителите, % от потреблението на вода, обхванато от измерването	b31) Процентът на навлизане на водомерите на равнище домакинство или краен потребител е 99 %
51) Процент на интелигентните измервателни уреди от общия брой използвани водомери	%	b32) В районите с ограничени водни ресурси (поне за част от годината) водомерите на равнище домакинство/краен потребител представляват интелигентни измервателни уреди
52) Намаляване на потреблението на вода от крайните потребители след монтирането на водомери и/или интелигентни измервателни уреди	l/потребител	b33) Всички нови сгради са оборудвани с водомери (интелигентни измервателни уреди в районите с ограничени водни ресурси)

(18) [К3-Пм18] Намаляване на течовете на вода от водоразпределителната система

Този показател е свързан със:

- извършване на подробен баланс на водоразпределителната система и управление на водното налягане, като се избягват високите стойности;
- анализиране на водоразпределителната мрежа и разделянето ѝ на подходящи райони за измерване с цел откриване на течове на вода чрез ръчни или автоматични акустични детектори за течове на вода;
- своевременно и адекватно реагиране на установените дефекти и течове по мрежата;
- създаване на база данни с описи и геореферентни данни за всички технически инсталации, възраст, видове на тръбите, хидравлични данни, предишни намеси и т.н.

Този показател е приложим за всички местни органи.

Свързани индикатори за екологични резултати:

индикатори	изчисления	мярка	забележки
53) Процент загуба на вода от обема на системата		%	b34) Индексът за течове в инфраструктурата е по-нисък от 1,5
54) Индекс за течове в инфраструктурата (ИТИ)	изчислен като текущи годишни действителни загуби (ТГДЗ)/неизбежни годишни действителни загуби (НГДЗ)	%	

IV. Процедура за изготвяне на "граждански профили"

1. Процедура за изготвяне на "граждански профили"

Графика 4. Процедура за изготвяне на "граждански профили"

2. Основни стъпки

Процедурата за изготвяне на "граждански профили" включва общия процес за формиране на профилите – следните конкретни стъпки и действия:

СТЪПКИ	ДЕЙСТВИЯ
Стъпка 1: Осигуряване на изходна информация за гражданския профил	<p>Профилите ще се основава на:</p> <ul style="list-style-type: none"> – вписаната в Административния регистър информация за структурите у административните услуги/режими; – информация от интернет страниците на администрациите; – информация от приложимата нормативна уредба. <p>В рамките стъпка 1 наличната информация ще бъде събрана и обработена по подходящ начин, така ще осигури ефективност при създаването на "гражданските профили".</p> <p>За цялата налична информация ще бъде направен логически преглед с оглед отстраняване на грешки и/или несъответствия.</p> <p>Обработената информация ще бъде в формат, позволяващ директна повторна употреба на данните.</p>
Стъпка 2: Систематизиране на показателите по типове данни и източници на информация	<p>Събиране и попълване на информация за конкретните публични институции, за които се създават "граждански профили", включително:</p> <ul style="list-style-type: none"> – преглед на информацията; – попълване на съответните данни; – контрол за качество на попълнените данни. <p>За изпълнение на тези действия за отговорните експерти са инструктирани за начините за действие</p>

СТЪПКИ	ДЕЙСТВИЯ
	<p>при събиране и попълване на информацията.</p> <p>Работата ще се контролира от ръководителя на екипа.</p>
<p>Стъпка 3: Измерване на индикаторите за ефективността, ефикасността на съответната институция</p>	<p>След събиране и систематизирана на информацията за конкретните публични институции от предвидените източници ще бъде направен логически преглед за пълнота и изчерпателност.</p> <p>В случай, че бъдат установени непълноти и/или наличие на неясна информация, тя ще бъде допълнена, така че информацията, която ще бъде ползвана при създаването на "гражданските профили" да бъде безспорна и обективна.</p> <p>Методите за измерване на определените индикатори са в зависимост от съответния индикатор:</p> <ul style="list-style-type: none"> – [стъпка 3.1] институционална ефективност – определяне на съответствието на институционалния профил на публичната институция спрямо нормативната уредба; – [стъпка 3.2.1] функционална ефективност – представяне количествена информация за резултатите от дейността на съответната публична институция, включително когато е налична съответната информация – динамиката на данните за определен период от време (напр. 3 години); – [стъпка 3.2.2] ефикасност на изпълнението – определяне съотношение между разходите (бюджета) на съответната публична институция и количествените данни за резултатите от дейността,

СТЪПКИ	ДЕЙСТВИЯ
	<p>Включително когато е налична съответната информация – динамиката на данните за определен период от време (напр. 3 години);</p> <ul style="list-style-type: none"> – [стъпка 3.3.1] екологосъобразност на публични институции (зелена администрация) – ресурси за функциониране на съответната публична институция; – [стъпка 3.3.2] екологосъобразност на публични институции (зелена администрация) – политики и мерки, насочени към икономическата и социалната среда, осъществявани от съответната публична институция, съобразно нейните компетентности.
<p>Стъпка 4: Визуализиране на информацията в гражданския профил</p>	<p>Създаване на "гражданските профили":</p> <ul style="list-style-type: none"> – създаване на цифрово съдържание – граждански профили на централни институции; – създаване на цифрово съдържание – граждански профили на териториални институции; – визуализация на резултатите – "граждански профил" на избраните централни институции; – визуализация на резултатите – "граждански профил" на избраните териториални институции;
	<p>Визуализация на обобщените резултати от мониторинга на мерките за модернизация на избраните териториални администрации.</p>

ПРЕПОРЪКИ

V. ПРЕПОРЪКИ за повишаване на ефективността и ефикасността на публичните институции

1. Хоризонтални публични източници на информация

Направените анализи показват, че повишаването на ефективността и ефикасността на централни публични институции, от гледна точка на **увеличаване на информираността и ангажираността на гражданите и гражданските организации за функционирането на публичните институции** е пряко свързано с подобряване на рамката на хоризонталните системи за информация – регистри, информационни системи и др. механизми и за източници на публична информация

Таблица 16. Препоръки за повишаване на ефективността и ефикасността на централни публични институции – хоризонтални публични източници на информация

препоръка	констатации/обосновка	адресат
<p>Препоръка 1: Създаване на общ стандартен модел на класификатор/и на информацията за описание на характеристиките на публичните институции, Включително: – видове публични институции;</p>	<p>Различните публични информационни източници ползват различни класификатори на публикуваните от тях данни и информация.</p>	<p>Администрация на Министерския съвет</p> <p>Агенция по обществени поръчки</p>

препоръка	констатации/обосновка	адресат
<p>– основни характеристики на публичните институции;</p> <p>– създаване на класификатор на областите на политики, съответстващ на Класификация на функциите на гържавното управление (КОФОГ) и Единната бюджетна класификация (ЕБК).</p> <p>Този подход е възможност за отчитане на тематичните области по ЦУР, както и целите на политиката на ЕС за 2021-2027 г., и да осигури по-добра съгласуваност.</p>	<p>Налице са несъответствия между класификаторите, използвани от различни институции при системите, които поддържат, напр.: няма съответствие между класификаторите, използвани в Административния регистър (който е основен) и Регистъра на обществените поръчки (класификатор на възложителите).</p> <p>Областите на политики не са определени в Административния регистър, но в Портала за обществени консултации се ползва класификатор, който не е отразява други методически документи – КОФОГ/ЕБК.</p>	
<p>Препоръка 2:</p> <p>Публикуване в отворен машинночетим формат на информацията от Административния регистър</p>	<p>Препоръката е свързана с изпълнение на разпоредбата на чл. 4, ал. 3 от Наредбата за Административния регистър и е обоснована, че такава информация не е публикувана – повече от 7 години след приемането на наредбата.</p>	<p>Администрация на Министерския съвет</p>

препоръка	констатации/обосновка	адресат
<p>Препоръка 3: Спазване на изискването на чл. 63 от Закона за администрацията – годишните доклади за дейността на министерствата, държавните комисии, държавните и изпълнителните агенции, областните администрации да се публикуват в електронната страница на съответната административна структура или се оповестяват по друг обичаен начин ежегодно до 28 февруари.</p>	<p>При направеният преглед на извадка от централни и областни администрации не беше установен нито един случай, в който годишните доклади за дейността на съответните администрации да е публикуват в електронната страница на съответната административна структура.</p> <p>Препоръката е свързана с изпълнение на задължението определено в чл. 63 от Закона за администрацията.</p>	<p>Администрация на Министерския съвет, Всички други централни и областните администрации</p>

препоръка	констатации/обосновка	адресат
<p>Препоръка 4: Усъвършенстване на Платформата за достъп до обществена информация чрез въвеждане на механизъм за обратна връзка между институциите и подаващите заявления за достъп до информация, както и въвеждане на автоматична "сигнализация" при неспазване на сроковете по ЗДОИ</p>	<p>От направен преглед на Платформата за достъп до обществена информация е установено, че сроковете по много от направените заявления за достъп до обществена информация са отгавна изтекли и не може да бъде установено дали са налични решения за удължаване по ЗДОИ.</p>	<p>Администрация на Министерския съвет</p>

препоръка	констатации/обосновка	адресат
<p>Препоръка 5: Хармонизиране на институционалната информация, публикувана в официалните интернет страници на отделните администрации и информацията от Административния регистър – възможно е информация, вписана в Административния регистър да бъде автоматично визуализирана на официалната интернет страница на съответната администрация.</p>	<p>Обхватът и съдържанието на Административния регистър, са определени в чл. 61 на Закона за администрацията и конкретизирана в Наредбата за Административния регистър.</p> <p>Направеният преглед показва, че съществуват разминавания между информацията, публикувана в двата източника.</p> <p>Предложеният подход, осигурява идентичност и актуалност на информацията, както и по-висока ефективност на използваните ресурси.</p>	<p>Администрация на Министерския съвет</p>

препоръка	констатации/обосновка	адресат
<p>Препоръка 6: Привеждане на официалните интернет страници в съответствие с общите изисквания достъпност, определени в , Включително въвеждане на стандарти за задължителните елементи:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Декларация за достъпност – "Политика за ползване"; – "Политика за употреба на "бисквитки" – Политика за защита на личните данни – Карта на сайта – Социални мрежи – Авторски права <p>специално внимание следва да бъде обърнато на обстоятелството, че съдържанието – публикуваната</p>	<p>Направеният преглед показва, че хоризонталната политика, свързана със съдържанието и основните атрибути на официалните интернет страници на публичните институции не се прилага ефективно.</p> <p>Препоръката е свързана с разработване и въвеждане на стандарти за задължителните елементи, които следва да присъстват в официалните интернет страници на публичните институции.</p> <p>Почти всички прегледани официални интернет страници посочват, че информацията в тях е с защитени авторски права, това не съответства, нито на обективната действителност, нито на добрите практики.</p>	<p>Министерство на електронното управление и всички други централни, областни, специализирани териториални и общинските администрации</p>

препоръка	констатации/обосновка	адресат
информация в официалните интернет страници НЕ ОБЕКТ НА АВТОРСКИ ПРАВА.		
Препоръка 7: Въвеждане на практика за определяне на адреса на официалните интернет страници на публичните институции в техния устройствен акт	<p>Прегледът показва, че случаите когато адресът на официалната интернет страница на публична институция е изрично определен в нейния устройствен акт са единични. В съвременното информационно общество адресът на официалната интернет е ключов идентификатор на публичните институции, който е препоръчително да бъде правно закрепен, особено като се имат предвид политиките за насърчаване на електронните комуникации и интеракции между администрацията и гражданите, и бизнеса.</p> <p>Този подход ще осигури възможност за хармонизиране на адресите на публичните институции в интернет.</p>	Министерство на електронното управление

2. Ресурсно осигуряване и резултатност от дейността, услуги/режими

Качеството на информацията, свързана с ресурсно осигуряване и резултатите от дейността на публичните институции се нуждае от подобряване.

препоръка	констатации/обосновка	адресат
Препоръка 8: Публикуване на изчерпателна информация за разпоредителите с бюджет в публичния сектор	<p>Общият преглед на организациите в публичния сектор установи, че липсва изчерпателна информация за разпоредителите с бюджет в публичния сектор.</p> <p>Независимо от разпоредбата на чл. 8, ал. 1, т. 5 от Наредбата за Административния регистър, в него липсва информация за "степен на разпоредител с бюджет".</p> <p>Дори на официална интернет страница на Сметната палата няма актуален списък на Одитирани обекти и дейности от Сметната палата.</p>	<p>Администрация на Министерския съвет</p> <p>Министерство на финансите</p> <p>Сметна палата</p>

препоръка	констатации/обосновка	адресат
	Липсата на такава информация е ограничение за възможността на гражданите за формиране на мнение за модела на бюджетните взаимоотношения.	
Препоръка 9: Подобряване на качеството на публикуваната информация от Системата за електронни бюджетни разплащания (СЕБРА)	Към момента в съответствие с Наредбата за определяне на реда, начина, сроковете и обхвата на подлежащата на публикуване информация от СЕБРА се публикува информация за всеки работен ден. Форматът на тази информация може да бъде подобрен с оглед по-лесна ориентация на заинтересованите лица от този тип информация. Съответно е препоръчително и публикуването на обобщени месечни данни.	Министерство на финансите

3. По-зелена администрация

Направените прегледи и анализи показват, че в българската администрация няма практики за изготвяне на информация и/или доклади, свързани прилагането на подходи за устойчиво развитие в институциите. В повечето държави от ЕС и в институциите на Съюза са налице различни инициативи, свързани с поставянето на цели, измерването и отчитането на постигнатите резултати от прилагането на екологосъобразни подходи за управление на ресурсите и мерки за ограничаване на въздействието върху околната среда.

В контекста на актуалните глобални и национални предизвикателства, този дефицит следва да бъде подходящо адресиран, тъй като има потенциал да стимулира доверието в провежданите политики. В контекста на държавното управление това означава прилагане на механизми за цялостно екологично функциониране на публичните институции. За да се ползва с доверие политиката в областта на климата, публичните институции трябва да заемат челно място в разработването и прилагането на политики за намаляване на техните емисии на парникови газове. Българските публични институции не използват инструментите за управление на околната среда, популяризирани на ниво ЕС. Няма нито една българска институция, която е въвела Европейската схема за управление по околна среда и одит (EMAS). Регистрацията в EMAS за публичните администрации е възможна от 2001 г., а към м. април 2023 г. в нея са регистрирани само 16 организации от България – търговски дружества²⁰.

²⁰ Общият брой на регистрираните субекти е 4 043 – <https://webgate.ec.europa.eu/emas2/public/registration/list>

препоръка	констатации/обосновка	адресат
<p>Препоръка 10: Включване на доброволен принцип на раздел в годишните доклади по чл. 62 от Закона за администрацията на информация, свързана с мерки за устойчивост и ефективно ползване на ресурси</p>	<p>Обхватът и съдържанието на годишните доклади по чл. 62 от Закона за администрацията се определя от Администрацията на Министерския съвет</p> <p>Указания относно реда за предоставяне на информацията се дават от главния секретар на Министерския съвет.</p> <p>В този контекст е препоръчително приемане на рамка за действие за въвеждане на практики за докладване по показателите за устойчиво развитие в институциите.</p>	<p>Администрацията на Министерския съвет</p>

препоръка	констатации/обосновка	адресат
Препоръка II: Информационно и методическо осигуряване на администрациите, които биха се ангажирали да планират и докладват мерки за устойчивост и ефективно ползване на ресурси	Измерването на екологичния отпечатък от дейността и функционирането на публична институция е	

VI. ПРЕПОРЪКИ за повишаване на ефективността и ефикасността на териториални публични институции

Практически всеки аспект от дейността на териториални публични институции може да бъде обект на оценка за екологосъобразност, тъй като те, в частност общинските и районните администрации са отговорни за функционирането основните обществени системи. Актуалните практики на българските общини показва, че те имат опит в провеждането и отчитането на конкретни мерки, свързани с по-ефективно използване на ресурсите, особено такива, свързани с енергийната ефективност.

В таблицата по-долу са представени препоръки за по-екологосъобразно функциониране на териториални (местни) публични институции.

Таблица 17. Препоръки за по-екологосъобразно функциониране на териториални (местни) публични институции

препоръки	основни мерки
Препоръка 1: Изготвяне на опис за потреблението на енергия и емисиите на територията на общината	– системно събиране на данни за потреблението на енергия и емисиите на територията на общината; обхватът на описва включва потреблението на енергия и емисиите на територията от всички сектори, като се обхващат промишлеността, търговията/услугите, селското стопанство, строителството, жилищният фонд и транспортът;

препоръки	основни мерки
	<ul style="list-style-type: none"> – публично докладване на събраните данни и използването им за набелязване на действия за намаляване на емисиите на парникови газове на територията.
Препоръка 2: Установяване и прилагане на общински план за действие в областта на енергията и климата	<ul style="list-style-type: none"> – наличието и изпълнението на общински план за действие в областта на енергията и климата, основаващ се на описа на потреблението на енергия и емисиите е качествена характеристика на местната политика. – планът за действие включва краткосрочни и дългосрочни цели, основани на науката и доказателствата, които могат да бъдат постигнати чрез изпълнение на редица определени действия (например намаляване на потреблението на енергия от частните сгради и предприятията, намаляване на потреблението на енергия от общинските сгради и местните обществени услуги, подобряване на обществения транспорт)
Препоръка 3: Установяване и прилагане на стратегия за адаптиране към изменението на климата в рамките на територията на общината	<ul style="list-style-type: none"> – стратегията за адаптиране към изменението на климата може да надгражда други местни и регионални стратегии за адаптиране и да осигурява тяхната взаимосвързаност. – стратегията трябва да бъде съгласувана и да бъде взета предвид в останалите приложими политики и стратегии (например планове за управление на водни басейни).

препоръки

основни мерки

Препоръка 4: **Въвеждане на план за устойчива** **градска мобилност**

- планът за устойчива градска мобилност (ПУГМ) е индикатор за наличие на интегриран подход към всички видове транспорт, като същевременно се взема предвид планирането на заобикалящата среда.
- ПУГМ има за цел подобряване на безопасността и сигурността, намаляване на замърсяването на въздуха и шумовото замърсяване, намаляване на емисиите и потреблението на енергия, подобряване на ефикасността и разходната ефективност на транспорта и повишаване на привлекателността и качеството на градската среда и градското устройство.
- Специфични мерки в ПУГМ могат да включват:
  - насърчаване на колоезденето и ходенето пеша чрез велосипедна инфраструктура, схеми за съвместно ползване на велосипеди и популяризиране на ходенето пеша;
  - интегрирана продажба на билети за обществен транспорт
  - увеличаване на използването на електрически превозни средства в градските райони
  - насърчаване на интермодалността на пътниците

препоръки

основни мерки

Препоръка 5:

Специфични градоустройствени мерки

- Създаване на "синьо-зелени" мрежи
- Насърчаване на изграждането на зелени покриви
- Придаване на нова екологична стойност на изоставените зелени площи и покрайнините
- Прилагане на пълно измерване на водата на равнище домакинство/краен потребител
- Намаляване на течовете на вода от водоразпределителната система

Препоръка 6:

Подобряване на качеството на местния атмосферен въздух

- създаване на структуриран план за подобряване на качеството на въздуха с редовно актуализирани краткосрочни и дългосрочни цели, които са предварително загадени и по-строги целеви и пределно допустими стойности от определените в Директива 2008/50/ЕО на Европейския парламент и на Съвета (Директивата за качеството на въздуха).
- планът трябва да обхваща всички аспекти, като се започне с транспорта (използване на автомобили, ограничения на скоростта, обществен транспорт и др.), промишлени инсталации, производство на енергия, видове отоплителни системи в сградите, енергийна ефективност на сградите и планиране на земеползването, и трябва да бъде разработен в

препоръки

основни мерки

сътрудничество със съответните секторни органи и заинтересовани страни.

- когато е приложимо, ефективността на плана може да бъде повишена, когато същият се разработва координирано с публичните органи на по-високо равнище и със съседните общини.
- планът за подобряване на качеството на въздуха задължително трябва да включва разпространение на информация към жителите относно ефектите и важността на качеството на въздуха,.

Препоръка 7:

Мониторинг, картографиране и намаляване на шумовото замърсяване

- планирането на мерки за картографиране на шума на територията на общината и информирането на обществеността за въздействието на шумовото замърсяване и за резултатите от картографирането чрез ефективна информационна кампания.
- въз основа на резултатите от картографирането на шума местните органи трябва да създадат планове за действие срещу шума, за да намалят нивата на шума на местно равнище и да запазят качеството на шума в околната среда в тези райони, в които то е добро.

VII. Препоръки/предложения от общ характер за повишаване на ефективността на публични институции по отношение на околната среда

В този раздел са представени **предложения от общ характер** за подходи и начини за генериране на спестявания и намаляване на рисковете, в съответствие с концепцията за екологизиране на дейностите на публичната администрация (съгласно препоръките за Повишена ефективност по отношение на околната среда: Европейска схема за управление и одит (EMAS) – Решение (ЕС) 2019/61 на Комисията от 19 декември 2018 година относно секторния референтен документ за най-добри практики за управление по околна среда, секторни показатели за екологични резултати и еталони за отлични постижения за сектора на публичната администрация съгласно Регламент (ЕО) № 1221/2009 относно доброволното участие на организации в Схемата на Общността за управление по околна среда и одит (EMAS)²¹.

Европейска схема за управление и одит (EMAS) е доброволна схема на ЕС, предназначена за дружества и други организации, които поемат ангажимент да оценяват, управляват и подобряват екологичните си резултати.

В контекста на публичните институции, прилагането на принципите на EMAS, без да е задължително изискване, е свързано с растящите очаквания на потребителите и пазарите, публичните институции също да бъдат съпричастни и да демонстрират на практика своя ангажимент и принос за постигане на целите за устойчивост.

²¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:32019D0061>

Различните форми за информиране за мерките и резултатите, свързани с намаляване на въздействието, което техните дейности оказват върху околната среда, включват:

- определянето на конкретни цели, свързани с по-ефективното използване на ресурси, като част от оперативното планиране на дейността на публичните институции;
- периодично (годишно) измерване на екологичния отпечатък на публичния сектор и/или на отделни публични институции;
- публичното оповестяване на целите, свързани с по-ефективното използване на ресурси, както и постигнатите резултати, на ниво публичен сектор и/или за отделни публични институции;
- формулирането и провеждането на секторни политики, отчитащи специфичните въздействия върху околната среда и насърчаването на мерки (инициативи), свързани с намаляването на тези въздействия;
- цялостно интегриране на специфичните на показатели за устойчиво в оперативните планове на публичните институции и съответно публично отчитане на постигнатите резултати, с оглед демонстриране на реален ангажимент на институциите към целите за устойчиво развитие.

В контекста на представената по-горе рамка, основна на EMAS е препоръчително насърчаване на публичните институции да адаптират и прилагат тези елементи, спрямо своята специфика, тъй като чрез тях могат да подобряват своята дейност и да увеличат доверието към политиките, които провеждат.

***

Към момента на представяне на настоящия отчет, резюмета на препоръките са в процес на изпращане до идентифицирани институции:

- Администрацията на Министерския съвет – адресат на основните препоръки;
- Министерство на електронното управление – адресат на конкретни препоръки, свързани с прилагането на информационни технологии за представяне на информация;
- Агенцията за обществени поръчки – адресат на конкретни препоръки, свързани с използваните класификации в поддържания от АОП Регистър за обществени поръчки и др.

В рамките на дейност 2 се информират избраните институции за следващите действия по проекта, с оглед предоставяне на допълнителна информация за целите на изготвяните граждански профили.

ПРИЛОЖЕНИЯ

ПРИЛОЖЕНИЕ № 1: СПИСЪК НА ИЗСЛЕДВАНИТЕ ЦЕНТРАЛНИ АДМИНИСТРАТИВНИ СТРУКТУРИ

№	съкращение	наименование	тип	Виг акт за създаване	ИНТЕРНЕТ СТРАНИЦА
1.	АМС	Администрация на Министерския съвет	АМС	закон	https://www.government.bg/
2.	МЕУ	Министерство на електронното управление	министерство	РНС	https://egov.government.bg/
3.	МЕ	Министерство на енергетиката	министерство	РНС	https://www.me.government.bg/
4.	МЗ	Министерство на земеделието	министерство	РНС	https://www.mzh.government.bg/
5.	МИР	Министерство на иновациите и растежа	министерство	РНС	https://www.mig.government.bg/
6.	МОН	Министерство на образованието и науката	министерство	РНС	https://mon.bg/
7.	МОСВ	Министерство на околната среда и водите	министерство	РНС	https://www.moew.government.bg/
8.	МТС	Министерство на транспорта и съобщенията	министерство	РНС	https://www.mtc.government.bg/
9.	МТСП	Министерство на труда и социалната политика	министерство	РНС	https://www.mlsp.government.bg/
10.	ДАА	Държавна агенция "Архиви"	ДА	закон	https://www.archives.government.bg/
11.	НСИ	Национален статистически институт	ДА	закон	https://www.nsi.bg/
12.	АУЕР	Агенция за устойчиво енергийно развитие	ИА	ПМС	https://www.seea.government.bg/
13.	АВ	Агенция по Вписванията	ИА	закон	https://portal.registr.yagency.bg/
14.	АОП	Агенция по обществени поръчки	ИА	закон	https://www2.aop.bg/
15.	ИАГ	Изпълнителна агенция по горите	ИА	закон	http://www.iag.bg/
16.	ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда	ИА	закон	https://eea.government.bg/
17.	НЦИД	Национален център за информация и документация	чл. 60 от ЗА	ПМС	https://nacid.bg/

№	съкращение	наименование	тип	вид акт за създаване	ИНТЕРНЕТ СТРАНИЦА
18.	КЕВР	Комисия за енергийно и водно регулиране	комисия	закон	https://www.dker.bg/
19.	КРС	Комисия за регулиране на съобщенията	комисия	закон	https://www.crc.bg/
20.	КФН	Комисия за финансов надзор	комисия	закон	https://www.fsc.bg/
21.	НАП	Национална агенция за приходите	агенции	закон	https://nra.bg/
22.	ИПА	Институт по публична администрация	институти	закон	https://www.ipa.government.bg/
23.	ФНИ	Фонд "Научни изследвания"	фонд	закон	https://www.fni.bg/
24.	НДЕФ	Национален доверителен екофонд	фонд	закон	https://ecofund-bg.org/
25.	СПБР	СМЕТНА ПАЛАТА на Република България		закон	https://www.bulnao.government.bg/

ПРИЛОЖЕНИЕ № 2:

СПИСЪК НА ИЗСЛЕДВАНИТЕ ТЕРИТОРИАЛНИ АДМИНИСТРАТИВНИ СТРУКТУРИ

Специализирани териториални администрации

№	съкращение	наименование	тип	Вид акт за създаване	ИНТЕРНЕТ СТРАНИЦА
	БД	Басейнови дирекции	СТА	закон	
1.	БД-ИБР	БАСЕЙНОВА ДИРЕКЦИЯ "ИЗТОЧНОБЕЛОМОРСКИ РАЙОН"			https://earbd.bg/
	ДНП	Дирекции "Национален парк"	СТА	закон	
2.	ДНП-ЦБ	ДИРЕКЦИЯ "НАЦИОНАЛЕН ПАРК ЦЕНТРАЛЕН БАЛКАН"			https://www.centralbalkan.bg/
	ДПП	Дирекции природен парк	СТА	закон	
3.	ДПП-БЪЛГАРКА	ДИРЕКЦИЯ НА ПРИРОДЕН ПАРК "БЪЛГАРКА"			https://www.pbulgarka.net/
4.	ДПП-ПЕРСИНА	ДИРЕКЦИЯ НА ПРИРОДЕН ПАРК "ПЕРСИНА"			https://persina.bg/
	ЛЗС	Лесозащитни станции	СТА	закон	
5.	ЛЗС-ВАРНА	ЛЕСОЗАЩИТНА СТАНЦИЯ – ВАРНА			http://www.lzsvarna.iag.bg/
	ОДЗ	Областни дирекции "Земеделие"	СТА	закон	
6.	ОДЗ-ГАБРОВО	ОБЛАСТНА ДИРЕКЦИЯ "ЗЕМЕДЕЛИЕ" – ГАБРОВО			https://www.mzh.government.bg/ODZ-Gabrovo/
7.	ОДЗ-ПЛОВДИВ	ОБЛАСТНА ДИРЕКЦИЯ "ЗЕМЕДЕЛИЕ" – ПЛОВДИВ			https://www.mzh.government.bg/ODZ-Plovdiv/
	РДГ	Регионални дирекции по горите	СТА	закон	
8.	РДГ-ПЛОВДИВ	РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ – ПЛОВДИВ			http://www.plovdiv.iag.bg/

№	съкращение	наименование	тип	виг акт за създаване	ИНТЕРНЕТ СТРАНИЦА
	РЗИ	Регионални здравни инспекции	СТА	закон	
9.	РЗИ-ВИДИН	РЕГИОНАЛНА ЗДРАВНА ИНСПЕКЦИЯ – ВИДИН			http://www.rzi-vidin.net/
10.	РЗИ-ГАБРОВО	РЕГИОНАЛНА ЗДРАВНА ИНСПЕКЦИЯ – ГАБРОВО			https://rzi-gbr.org/
	РИОСВ	Регионални инспекции по околната среда и водите	СТА	закон	
11.	РИОСВ-ВАРНА	РЕГИОНАЛНА ИНСПЕКЦИЯ ПО ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ – ВАРНА			https://riosv-varna.bg/
12.	РИОСВ-ВЕЛИКО ТЪРНОВО	РЕГИОНАЛНА ИНСПЕКЦИЯ ПО ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ – ВЕЛИКО ТЪРНОВО			https://www.riosvt.org/
	РУО	Регионални управления на образованието	СТА	закон	
13.	РУО-ГАБРОВО	РЕГИОНАЛНО УПРАВЛЕНИЕ НА ОБРАЗОВАНИЕТО – ГАБРОВО			http://ruo-vt.bg/
14.	РУО-ВЕЛИКО ТЪРНОВО	РЕГИОНАЛНО УПРАВЛЕНИЕ НА ОБРАЗОВАНИЕТО – ВЕЛИКО ТЪРНОВО			https://ruo-gabrovo.bg/

Областни администрации

№	съкращение	пълно наименование	интернет адрес
1.	ОА – Велико Търново	Областна администрация – Велико Търново	https://vt.government.bg
2.	ОА – Видин	Областна администрация – Видин	https://vidin.government.bg
3.	ОА – Габрово	Областна администрация – Габрово	http://gb.government.bg
4.	ОА – Пловдив	Областна администрация – Пловдив	https://pd.government.bg

Общински администрации

№	съкращение	пълно наименование и област	интернет адрес
1.	ОБА – Варна	Общинска администрация – Варна, Варна	http://www.varna.bg
2.	ОБА – Белене	Общинска администрация – Белене, Плевен	https://belene.bg
3.	ОБА – Брегово	Общинска администрация – Брегово, Видин	https://bregovo.bg
4.	ОБА – Велико Търново	Общинска администрация – Велико Търново, Велико Търново	https://www.veliko-tarnovo.bg
5.	ОБА – Видин	Общинска администрация – Видин, Видин	https://www.vidin.bg
6.	ОБА – Габрово	Общинска администрация – Габрово, Габрово	https://www.gabrovo.bg
7.	ОБА – Дряново	Общинска администрация – Дряново, Габрово	https://www.dryanovo.bg
8.	ОБА – Плевен	Общинска администрация – Плевен, Плевен	http://www.pleven.bg
9.	ОБА – Пловдив	Общинска администрация – Пловдив, Пловдив	https://www.plovdiv.bg
10.	ОБА – Севлиево	Общинска администрация – Севлиево, Габрово	http://www.sevlievo.bg
11.	ОБА – Трявна	Общинска администрация – Трявна, Габрово	https://tryavna.bg
12.	ОБА – Столична община	Общинска администрация – Столична община, София (столица)	https://www.sofia.bg